

Försvvarshögskolan

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Mj Fredrik Andersson		HOP1
Handledare		
Tekn. Dr Thomas Ekström		Antal ord: 11 979
	Beteckning	Kurskod
	Självständigt arbete magisteruppsats, krigsvetenskap	2UK022
<p>NÄR GOLIAT BLEV DAVID</p> <p>Sammanfattning: Ända sedan luftmaktens begynnelse har luftmaktsteoretiker som Douhet, Trenchard och Mitchell fokuserat på luftmaktens offensiva förmågor utifrån ett stormaktsperspektiv.</p> <p>Dagens osäkra omvärld har lett till att Sverige blivit allierad i Nato. Även som allierade behöver småstater som Sverige ha förmåga att enskilt möta ett angrepp från en numerärt överlägsen motståndare då stödet från Nato kan dröja. Småstaters luftmaktsdoktriner behöver därmed baseras på teorier som möjliggör för småstaten att överleva tills stöd anländer. Tyngdpunktsförskjutningen mot offensiva stormaktsteorier behöver därför vägas upp med fler luftmaktsteorier för småstater men i väntan på dessa är ett alternativ att vidare undersöka de få existerande småstatsteorierna.</p> <p>Syftet med denna studie är att undersöka en modern luftmaktsteori med relevans för småstaten för att ta ett första steg mot att pröva om den har förklaringskraft i alla scenarier. För att uppfylla syftet prövas teorin The Underdog's Model genom att analysera Storbritanniens agerande under Falklandskriget.</p> <p>Resultatet visar att Storbritannien under Falklandskriget agerade väl enligt The Underdog's Model och att teorins förklaringskraft i fallet är hög.</p> <p>Nyckelord: The Underdog's Model, Falklandskriget, Luftmakt, Luftkrig, Småstat</p>		

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	3
1.1	BAKGRUND	3
1.1.1	<i>Luftmaktens utveckling</i>	3
1.1.2	<i>En osäker omvärld</i>	5
1.2	PROBLEMFORMULERING	5
1.3	TIDIGARE FORSKNING	7
1.4	SYFTE	12
1.5	FRÅGESTÄLLNING	12
1.6	AVGRÄNSNINGAR	12
1.7	CENTRALA BEGREPP	13
1.7.1	<i>Småstat</i>	13
1.7.2	<i>Flygstridskrafter</i>	13
1.7.3	<i>Luftstridskrafter</i>	13
1.7.4	<i>Luftmakt</i>	13
2	TEORI	14
2.1	VAL AV TEORI	14
2.2	THE UNDERDOG'S MODEL	14
2.2.1	<i>Kreativitet</i>	16
2.2.2	<i>Självförsörjande och externt stöd</i>	16
2.2.3	<i>Engagemang</i>	16
2.2.4	<i>Underrättelser</i>	17
2.2.5	<i>Spridning och kraftsamling</i>	17
2.2.6	<i>Anfall mot sårbara militära mål</i>	17
2.2.7	<i>Kritik mot teorin</i>	18
2.2.8	<i>Teoridiskussion</i>	19
3	METOD	20
3.1	FORSKNINGSDESIGN	20
3.1.1	<i>Val av metod</i>	20
3.1.2	<i>Val av fall</i>	21
3.2	FORSKNINGSETIK	22
3.3	VALIDITET OCH RELIABILITET	23
3.4	KÄLLMATERIAL OCH KÄLLKRITIK	24
3.5	OPERATIONALISERING	25
3.6	ANALYSVERKTYG	28
3.7	ANALYSARBETE	28
4	ANALYS AV FALKLANDSKRIGET	30
4.1	BAKGRUND	30
4.2	KREATIVITET	30
4.3	SJÄLVFÖRSÖRJANDE OCH EXTERNT STÖD	32
4.4	ENGAGEMANG	34
4.5	UNDERRÄTTELSE	36
4.6	SPRIDNING OCH KRAFTSAMLING	37
4.7	ANFALL MOT SÅRBARA MILITÄRA MÅL	38
5	RESULTAT OCH DISKUSSION	40
5.1	RESULTAT	40
5.2	DISKUSSION	41
6	SLUTSATSER	44
6.1	BESVARANDE AV FRÅGESTÄLLNINGEN	44
6.2	FORTSATT FORSKNING	44
7	REFERENSER	46

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den första flygningen med ett motoriserat flygplan genomfördes 17 december 1903 av bröderna Wright. 1908 köpte den amerikanska armén världens första militärflygplan av bröderna. USA blev därmed första land att nyttja flygplan för militära ändamål.¹

Italien blev det första landet att använda flygplan som ett vapensystem i Tripoliskriget 1911–1912 och piloten Gavotti blev den förste att släppa bomber. Det första stora luftkriget var första världskriget där det experimenterades med hur luftstridskrafterna bäst skulle användas. Bombflyg användes under kriget för att nå mål som var utom räckhåll för markstridskrafterna och för att bomba civilbefolkningen i storstäderna.²

I Sverige skedde den första militära flygningen 1912 utanför Stockholm och den 1 juli 1926 bildades flygvapnet, som ett av världens första fristående flygvapen. När flygvapnet var som störst på 1950-talet var det världens fjärde största flygvapen.³ Idag är flygvapnet inte bland de tio största flygvapnen i världen.⁴ Flygvapnet har gått från att vara en stormakt avseende luftmakt till att idag vara en småstat, eller med andra ord från att vara Goliat till att vara David.

1.1.1 Luftmaktens utveckling

Den tidiga utvecklingen av luftmakt skedde under mellankrigstiden av luftmaktsteoretiker som Douhet, Trenchard och Mitchell. Gemensamt för dessa är att de alla fokuserade på flygstridskrafternas offensiva förmågor med bombflyg för att ge strategiska effekter i syfte att avgöra kriget.⁵

Den italienske luftmaktsteoretikern Douhet anses vara den förste stora luftmaktsteoretikern.⁶ Douhet ansåg att flygets styrkor avseende hastighet och rörlighet möjliggjorde att ett lands tyngdpunkter alltid var nåbara för flygstridskrafterna.⁷ Den

---

¹ Wilbur Wright, 2024c, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/wilbur-wright> [hämtad 2024-08-08].

² Shaun Clarke, *Strategy, Air Strike and Small Nations* (Fairbairn: Aerospace Centre, 2001), s. 32–35.

³ Nationalencyklopedin, *flygvapnet*, 2024b, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/flygvapnet> [hämtad 2024-08-12].

⁴ Flight International, *World Air Forces 2024* (2024), s. 6.

⁵ Phillip Meilinger, "Air Power Theory", i *Routledge Handbook of Air Power*, red. John Olsen (Abingdon: Routledge, 2018), s. 35–38.

⁶ Meilinger 2018, s. 36.

⁷ Giulio Douhet, *The Command of the Air* (Tuscaloosa: University of Alabama Press, 2009), s. 15–19.

primära tyngdpunkten var befolkningen som genom att utsättas för bombningar med konventionella bomber, brandbomber och gasbomber skulle drabbas av panik. Detta skulle få befolkningen att göra uppror och kräva ett slut på kriget.⁸

Samtida amerikanska och brittiska luftmaktsteoretiker ansåg att krig skulle vinnas genom att med flygstridskrafterna bekämpa ting snarare än människor. Britten Trenchard ansåg i likhet med Douhet att de psykologiska effekterna av bombningar var större än de fysiska. Trenchard förespråkade därför att motståndarens industriella infrastruktur skulle förstöras. Detta skulle störa befolkningens dagliga liv och förlusten av jobb, inkomst, samhällstjänster, transporter och varor skulle få befolkningen att kräva fred.⁹ Amerikanen Mitchell ansåg å sin sida att seger skulle uppnås genom att bekämpa motståndarens militära styrkor.¹⁰

De strategiska bombningarna under andra världskriget visade sig misslyckas med att ge det snabba avgörandet som luftmaktsteoretikerna hade förutspått. Befolkningen som utsattes för dessa bombningar gjorde inte uppror på det sätt som Douhet hade förutspått.¹¹ Douhet tycks ha underskattat motståndsviljan hos befolkningen. Trots detta fortsatte luftmakten efter andra världskriget att fokusera på flygstridskrafternas offensiva förmågor där bombflyg användes i storskaliga operationer, vilket både Vietnamkriget och Kuwaitkriget är exempel på. Detta kräver resurser som vida överstiger vad ett litet modernt flygvapen som det svenska har till sitt förfogande.¹²

En förklaring till att luftmaktens utveckling tycks ha avstannat något efter andra världskriget är att fokus flyttades från luftmaktsteori till kärnvapenteori.¹³

Renässansen för luftmaktsteori kom i och med Vietnamkriget och Boyd som utifrån sina egna erfarenheter från Koreakriget och Vietnamkriget bidrog med Observe-Orient-Decide-Act-loopen (OODA-loopen).¹⁴

---

⁸ Douhet 2009, s. 58.

⁹ Meilinger 2018, s. 37.

¹⁰ Meilinger 2018, s. 38.

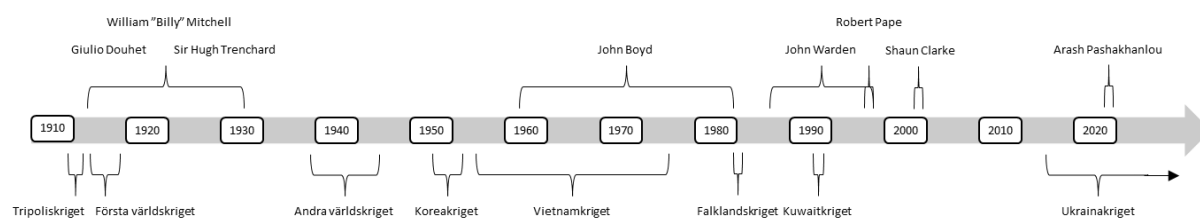
¹¹ Karl Mueller, *Air Power* (RAND Corporation, 2010), s. 3.

¹² Clarke 2001, s. 77–78.

¹³ Meilinger 2018, s. 39.

¹⁴ Meilinger 2018, s. 40.

I Figur 1 ges en överblick av luftmaktens utveckling fram till idag kopplat till inflytelserika luftmaktsteoretiker och konflikter där luftmakt har varit en viktig komponent.

Figur 1 – Tidslinje baserad på *Air Power Theory*¹⁵

1.1.2 En osäker omvärld

Sedan det ryska anfallet mot Georgien 2008 har Försvarsmaktens fokus successivt återgått från internationella insatser till nationellt försvar. Denna utveckling blev än tydligare efter den ryska annekteringen av Krim 2014, från att sedan Sovjetunionens fall ständigt varit föremål för neddragningar skulle Försvarsmakten återigen tillväxa.¹⁶

Återuppbyggnaden av det svenska försvaret accelererade ytterligare efter Rysslands storskaliga invasion av Ukraina i februari 2022. En konsekvens av kriget i Ukraina var att Sverige och Finland gemensamt sökte medlemskap i Nato i maj 2022 och sedan mars 2024 är Sverige allierad i Nato.¹⁷

Försvarsberedningen betonar det osäkra omvärldsläget samtidigt som den anser att flygvapnet ska vidmakthålla sex stridsflygdivisioner.¹⁸ Sverige kommer således även fortsatt att vara en småstat avseende luftmakt.

1.2 Problemformulering

Även som allierad i Nato kommer Sverige att behöva ha förmåga att enskilt, eller tillsammans med sina närmaste allierade som Finland och Norge, inom ramen för Natos artikel 3¹⁹ möta ett väpnat angrepp från en numerärt överlägsen motståndare.

Den enda gången som Natos artikel 5 har aktiverats var efter terrorattackerna mot USA den 11 september 2001. Då tog det cirka 1,5 månader för Nato att nå ett konsensusbeslut

¹⁵ Meilinger 2018, s. 35–42.

¹⁶ Försvarsmakten, *Så växer Försvarsmakten*, 2020, <https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2020/12/sa-vaxer-forsvarsmakten/> [hämtad 2024-08-12].

¹⁷ Regeringen, *Sveriges och Natos historia*, 2024, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-i-nato/sveriges-och-natos-historia/> [hämtad 2024-08-12].

¹⁸ Försvarsdepartementet, *Stärkt försvarsförmåga, Sverige som allierad (Ds 2024:6)* (Stockholm: 2024), s. 25–38 & 143.

¹⁹ NATO, *Resilience, civil preparedness and Article 3*, 2024, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm [hämtad 2024-08-19].

och stödja med trupp i form av luftrumsövervakning och havsövervakning.²⁰ Att ha förmåga att enskilt möta en numerärt överlägsen motståndare med en uthållighet på månader snarare än dagar är således avgörande för att senare kunna ta emot stöd från Nato.

De traditionella luftmaktsteorierna, framtagna för stora flygstridskrafter med enorma resurser, kan vara möjliga att utgå från inom ramen för en gemensam Nato-insats men ligger långt utanför vad dagens svenska flygvapen enskilt har resurser för.

Då grunden för de allierade i Nato enligt artikel 3 är att kunna bibehålla och utveckla det egna försvaret är det något som Försvarsmakten, flygvapnet och andra småstater inom Nato måste ta hänsyn till. Annars kan luftkriget vara över när artikel 5 aktiveras och Nato-styrkor anländer.²¹

Sveriges medlemskap i Nato föranleder en revidering av Försvarsmaktens doktrin.²² Då Sverige ska kunna försvara sig enskilt enligt artikel 3 kan den reviderade doktrinen inte uteslutande bygga på hur Försvarsmakten ska agera inom ramen för alliansen, hur Försvarsmakten ska agera enskilt behöver också utvecklas.

Doktriner är verktyget som länkar samman beslutsfattande och agerande. För att vara ett verktyg som vinner krig ska doktriner bygga på tre väsentliga element: teori, kultur och auktoritet.²³

Luftmaktsteorier är dessutom viktiga då de vägleder luftmaktstrategier i att möta de utmaningar luftmakten står inför. Samtidigt kritiseras luftmaktsteorier för att ha varit logiskt osunda och empiriskt svaga.²⁴

De traditionella teorierna om luftmakt har gett värdefulla insikter om hur luftmakt ska användas ur ett stormaktsperspektiv. Samtidigt återstår frågan om hur moderna

---

²⁰ NATO, *Collective defence and Article 5*, 2023a, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm [hämtad 2024-08-13].

²¹ NATO, *The North Atlantic Treaty*, 2023b,

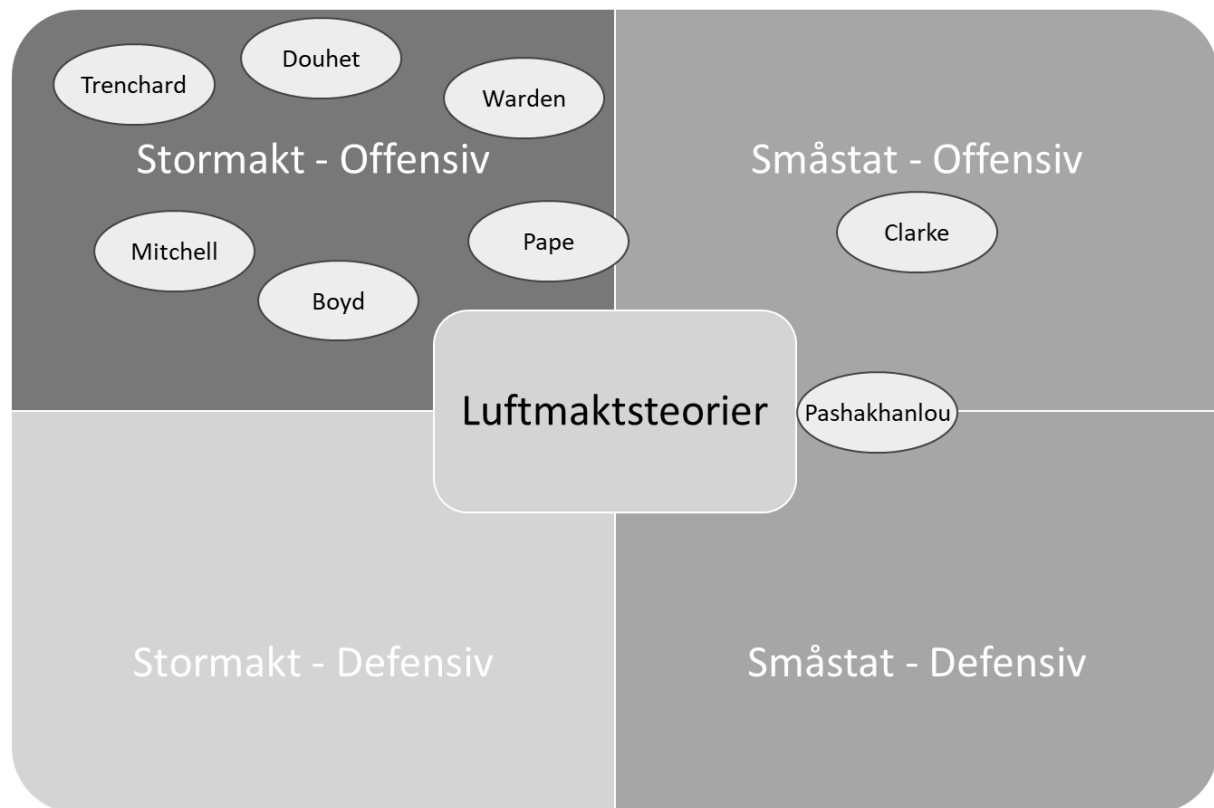
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm [hämtad 2024-08-20].

²² Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin - MSD 22* (Stockholm: Försvarsmakten, 2022), s. 11.

²³ Harald Hoiback, *Understanding military doctrine* (Abingdon: Routledge, 2013), s. 10–11.

²⁴ Colin Gray, "Airpower Theory", i *Airpower reborn*, red. John Olsen (Annapolis: Naval Institute Press, 2015), s. 160–163.

luftmaktsteorier ska användas för att småstater genom sin luftmakt ska uppnå seger, eller överleva tills stöd från Nato anländer.

Figur 2 – Luftmaktsteorier i förhållande till stormakt/småstat och offensiv/defensiv

Det finns ett behov av att väga upp tyngdpunktsförskjutningen mot offensiva stormaktsteorier, se Figur 2, genom att utveckla fler luftmaktsteorier för småstater, att utveckla ny teori ligger dock utanför vad som är möjligt med denna studie. I väntan på fler luftmaktsteorier för småstater är det värt att vidare undersöka de få²⁵ som existerar. Detta för att bidra till att stärka teoriernas vetenskapliga trovärdighet och relevans, vilket är viktigt då de kritiserats för att vara empiriskt svaga.²⁶

1.3 Tidigare forskning

I slutet av 1980-talet genomförde Warden en omfattande studie kring luftmakt och blev en av de mest inflytelserika moderna luftmaktsteoretikerna.²⁷ Warden konstaterar att luftöverlägsenhet är en förutsättning för framgång med luftmakt och att luftmaktens styrka ligger i offensivt användande. Vidare framhålls att krig genom offensiva

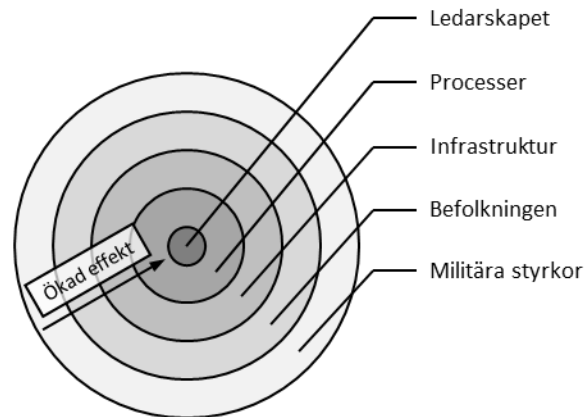
²⁵ Clarke 2001, s. 76.

²⁶ Meilinger, Phillip, *Airmen and Air Theory* (2001), s. 146.

²⁷ John Olsen, "Warden Revisited: The Pursuit of Victory Through Air Power", *Air power history* 64:4 (2017), s. 39.

luftoperationer kan vinnas från luften. Genom att identifiera motståndarens tyngdpunkter och anfalla dessa kan ett avgörande uppnås.²⁸

Senare utvecklade Warden sina tankar om tyngdpunkter till en "femringsmodell", se Figur 3, där tyngdpunkter existerar på olika nivåer och genom att förstöra dessa kan en fysisk strategisk paralyt uppnås som leder till systemkollaps.²⁹

Figur 3 – Femringsmodellen³⁰

Den viktigaste ringen är ledarskapet och genom att tillfångata eller döda statens ledare kan ett direkt avgörande nås. Alternativt kan ledningskommunikationen slås ut vilket ska leda till minskad moral och uppror bland trupperna.³¹

Wardens tankar fick stor påverkan på Operation Desert Storm, främst genom hans bidrag med Instant Thunder och Checkmate.³² Baserat på erfarenheter från Desert Storm utvecklade Warden konceptet med parallell attack där nästan samtliga av motståndarens tyngdpunkter förstörs samtidigt.³³

²⁸ John Warden, *The Air Campaign: Planning for Combat* (Washington, D.C: National Defense University Press, 1988), s. 16–17, 26–27, 39 & 138.

²⁹ John Warden, "The enemy as a system", *Airpower Journal* IX, No. 1:Spring 1995 (1995), s. 43–54.

³⁰ Warden 1995, s. 44–49.

³¹ Warden 1995, s. 49.

³² Olsen 2017, s. 43–48.

³³ Warden 1995, s. 54.

Pape riktar i en omfattande luftmaktstudie kritik mot Wardens teorier och framhåller att strategisk bombning i syfte att uppnå halshuggning inte fungerar. Tre skäl för detta framförs:³⁴

1. Strategisk ledning kräver inte realtidskommunikation
2. Kommunikationen kan inte brytas under lång tid
3. Chefer på lägre nivå kan få ett fördelegerat ansvar

Pape bygger i studien upp ett teoretiskt ramverk utifrån tvångsmakt, se Tabell 1. Han delar in tvingande luftmakt i fyra typer: bestraffning, risk, förnekande och halshuggning.³⁵

Tabell 1 – Tvingande luftmakt³⁶

Strategi	Teoretiker	Målval	Mekanism
Bestraffning	Douhet	städer	befolkningsuppror
	Trenchard	städer	befolkningsuppror
	Air Corps Tactical School	ekonomiska nyckelnoder	social upplösning
Risk	Schelling	gradvis civil förstörelse	undvika framtida kostnader
Förnekande	Luftwaffe	frontstyrkor	genombrott på slagfältet
	Committee of Operations Analysts	vapenfabriker	materielbrist
	Enemy Objectives Unit	drivmedel/transporter	operativ paralys
Halshuggning	Warden	ledarskapet	ledarskapsbyte eller strategisk paralys

Tvångsmakt fungerar genom att angriparen höjer kostnaden för motståndaren till den nivå där kostnaden och sannolikheten för kostnad överstiger nyttan och sannolikheten för nytta som kan uppnås genom fortsatt motstånd. När detta inträffar kommer motståndaren att ge upp.³⁷

Papes slutsats är att bestraffning, risk och halshuggning inte fungerar. Förnekande kan fungera men strategisk bombning är inte ett bra sätt att uppnå det. Det bästa sättet att

³⁴ Robert Pape, *Bombing to Win* (Ithaca: Cornell University Press, 1996), s. 316 & 323.

³⁵ Pape 1996, s. 1–9 & 55–58.

³⁶ Pape 1996, s. 57.

³⁷ Pape 1996, s. 15–18.

genomföra förnekande är tillsammans med marktrupper i en hammare-och-städ-ansats, där flyget är hammaren som slår motståndaren mot städet i form av marktrupperna.³⁸

Att förnekande är den starkaste tvångsmakten och bestraffning inte fungerar bekräftas och utökas av Horowitz och Reiter i en kvantitativ studie. Resultatet utökades genom att två nya hypoteser prövades, att empirin utökades med nya fall samt att mer avancerade kvantitativa test genomfördes.³⁹

Warden besvarar Papes kritik och framhåller att det var strategisk bombning som tvingade Irak att acceptera en ofördelaktig fred. Vidare menar Warden att strategisk bombning är billigare, snabbare, och mindre blodig än den lösning som Pape förespråkar.⁴⁰

Meilinger framför i kontrast mot Warden och Pape att luftmaktstrategier behöver kunskap om alla aspekter av luftmakt för att kunna välja det koncept för användandet av luftmakt som passar bäst i den aktuella kontexten.⁴¹

Clarke instämmer med Meilinger genom att mena att det inte finns någon perfekt luftmaktsteori.⁴² Småstaten måste använda samtliga tillgängliga medel samtidigt som metoderna för att använda dem är bättre än motståndarens.⁴³

Clarke grundar sin studie på en uppfattning om att småstater i allt för stor omfattning baserar sin luftmakt på den amerikanska luftmaktmodellen och därmed vad som är teoretiskt möjligt snarare än vad som är praktiskt genomförbart.⁴⁴ Den uppfattningen stöds av Mueller som menar att amerikanska luftmaktsteoretiker, som Pape och Warden, har en tendens att uteslutande utgå från det amerikanska perspektivet, vilket sällan passar småstaten.⁴⁵

---

³⁸ Pape 1996, s. 316–318.

³⁹ Michael Horowitz & Dan Reiter, "When Does Aerial Bombing Work?", *The Journal of conflict resolution* 45:2 (2001), s. 162–169.

⁴⁰ John Warden, "Success in modern war: A response to Robert Pape's bombing to win", *Security studies* 7:2 (1997), s. 186–190.

⁴¹ Meilinger 2018, s. 44.

⁴² Clarke 2001, s. 131–132.

⁴³ Clarke 2001, s. 87 & 102–106.

⁴⁴ Clarke 2001, s. 2.

⁴⁵ Karl Mueller, "Strategies of coercion: Denial, punishment, and the future of air power", *Security studies* 7:3 (1998), s. 226.

I studien undersöker Clarke småstaters möjligheter att använda sina flygstridskrafter offensivt för att uppnå strategiska effekter mot en större motståndare.

Clarke bygger upp en referensram utifrån befintliga teorier för säkerhetspolitik, krigföring och luftmakt.⁴⁶ Tydliga influenser från Warden och Pape finns men Clarke modifierar deras tankar så att de passar småstaten.⁴⁷

Genom att studera historiska fall lanserar Clarke begreppet Strategic Persuasion Oriented Targeting (SPOT) som ett nytt paradigm för småstaters offensiva användande av sina flygstridskrafter.⁴⁸

SPOT-paradigmet framhålls som ett alternativt synsätt för hur en småstat kan använda sina flygstridskrafter för markattack men avser inte ersätta de traditionella teorierna för luftmakt. SPOT-paradigmet syftar till att utifrån goda underrättelser välja och bekämpa rätt strategiska mål för att uppnå maximal effekt med stor påverkan på motståndarens ledarskap. De militära insatserna kombineras med ekonomiska, diplomatiska och politiska medel för att övertala motståndarens ledarskap att upphöra med fientligheterna.⁴⁹

Clarke har utvecklat omfattande och övertygande argument för småstater att överväga strategisk markattack i sina doktriner. Samtidigt belyser Clarke endast en aspekt inom luftmakt: strategisk bombning.⁵⁰ Problemen med Clarkes studie är att det finns lite empiriskt bevis för att påverkan på ledarskapet fungerar samt att Clarke är otydlig med hur den påverkan ska gå till.⁵¹

Pashakhanlou fastslår i bakgrunden till sin studie att Clarkes studie är den mest omfattande som genomförts avseende småstaters nyttjande av luftmakt. Till skillnad från Clarke begränsar sig inte Pashakhanlou till strategisk bombning utan tar en mer allomfattande ansats i sin teori *The Underdog's Model* (UM). UM består av sex faktorer där småstaten måste lyckas bättre än sin motståndare för att öka sannolikheten för seger.

---

⁴⁶ Clarke 2001, s. 85–133.

⁴⁷ John Olsen, *Air Power 2000* (Institut för Forsvarsstudier, 2002), s. 47–49.

⁴⁸ Clarke 2001, s. 135–162.

⁴⁹ Clarke 2001, s. 180–182.

⁵⁰ Olsen 2002, s. 46–48.

⁵¹ Phillip Meilinger, "Strategy, Air Strike and Small Nations", *Air & space power journal* 14:3 (2000), s. 119–120.

Pashakhanlou konstaterar att ytterligare studier krävs för att utvärdera UM:s nytta samt jämföra hur väl den står sig mot befintliga luftmaktsteorier som Papes, Wardens och Clarkes.⁵²

Att Warden och Pape har haft stort inflytande på doktrinutvecklingen under 2000-talets inledning tydliggörs av Olsen som använder benämningen Warden-Pape-luftmaktsparadigmet.⁵³ Det tycks även ha pågått en form av maktkamp i form av kritiska artiklar mellan Warden och Pape avseende vems teori som är den "rätta". Vidare är det tydligt att båda har amerikanskt stormaktsperspektiv, Warden genom sina tankar om parallell attack och Pape genom att teorierna beskrivs utifrån angriparens perspektiv. Clarke har kombinerat Wardens och Papes tankar ur ett småstatsperspektiv men bibehåller samtidigt ett tydligt offensivt fokus i sin studie, se Figur 2. Småstaten behöver en mer allomfattande syn på användandet av sin luftmakt, vilket gör att SPOT-paradigmet endast kan utgöra en liten del av en småstats luftmakt doktrin. Den teoretiska grunden för småstatens luftmakt doktrin behöver därmed bygga på en modern luftmaktsteori med en bred förklaringsmodell och relevans för småstaten.

1.4 Syfte

Syftet med denna studie är att ta ett första steg mot att pröva om en modern luftmaktsteori med relevans för småstaten har förklaringskraft i alla scenarier.

1.5 Frågeställning

Vilken förklaringskraft har en modern luftmaktsteori med relevans för småstaten i ett scenario där en småstat anfalls av en numerärt överlägsen motståndare?

1.6 Avgränsningar

Studien avgränsas till att inte undersöka den förlorande statens agerande då det mest intressanta för studien är den segrande småstatens agerande.

---

⁵² Arash Pashakhanlou, "The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower", *Air & space power journal* 35:4 (2021), s. 18–19.

⁵³ Olsen 2002, s. 47.

1.7 Centrala Begrepp

1.7.1 Småstat

Det finns ingen tydlig gräns för vad som är en småstat. Clarke väljer att ur ett luftmaktsperspektiv definiera småstater som alla stater bortsett från USA, Ryssland, Kina och de större europeiska staterna.⁵⁴

I denna studie är småstaten den stat vars flygstridskrafter är numerärt avsevärt mindre relativt motståndarens.

Dessutom används småstat som översättning för begreppet *underdog*.

1.7.2 Flygstridskrafter

Flygstridskrafter är flygande förband, basförband, stridslednings- och luftbevakningsförband samt de delar av flygtaktisk stab som leder dessa.⁵⁵

1.7.3 Luftstridskrafter

Luftstridskrafter är utöver flygstridskrafter de övriga stridskrafter som verkar mot en motståndares flygande plattformar. Dessutom ingår de understödjande funktioner som behövs för genomförande av luftoperationer.⁵⁶

1.7.4 Luftmakt

Det finns flera definitioner av luftmakt men de skiljer sig inte nämnvärt från varandra. I denna studie väljs därför Meilingers definition:

“Luftmakt är förmågan att projicera makt eller inflytande genom luftdomänen och rymddomänen för att uppnå strategiska, operativa eller taktiska mål.”⁵⁷

---

⁵⁴ Clarke 2001, s. 67.

⁵⁵ Försvarmakten, *Reglemente Taktik för luftoperationer - TR LuftOp 2017* (Stockholm: Försvarmakten, 2017), s. 14.

⁵⁶ Försvarmakten 2017, s. 14.

⁵⁷ Phillip Meilinger, *Airwar: Theory and Practice* (New York: Routledge, 2003), s. 1.

2 Teori

2.1 Val av teori

Avsikten är att välja ut en luftmaktsteori med relevans för småstaters luftmakt för att pröva den och på så sätt avgöra om den är relevant som stöd för småstaters nyttjande av luftmakt. Teorin som väljs måste därför vara heltäckande och inte bara fokusera på en enskild förmåga inom luftmakt.

Både Wardens femringsmodell och Papes luftmaktsteori får anses vara moderna luftmaktsteorier som kan ha relevans för småstaten, framförallt inom ramen för en allians. Dock har de ett tydligt fokus på offensivt användande av luftmakt varför de inte kan anses vara heltäckande.

Även Clarkes SPOT-paradigm faller på den delen då även den tydligt fokuserar på offensivt användande av flygstridskrafterna. Trots att SPOT-paradigm är relevant för Försvarsmakten att ta hänsyn till behöver den teorin kompletteras med fler teorier för att bli heltäckande för hur luftstridskrafter ska användas.

UM är en bred teori med sina sex faktorer som kan passa den svenska kontexten. Teorin tycks vila på en stabil empirisk grund där flera konflikter har studerats för att bygga teorin.

Valet av teori att undersöka faller därför på UM.

2.2 The Underdog's Model

Pashakhanlou konstaterar att storleken på världens luftmakter varierar kraftigt men trots det fokuserar de mest inflytelserika luftmaktsteoretikerna inte på dessa skillnader i storlek. Studien inspireras av Clarke men tar en bredare ansats och föreslår UM, se Figur 4, som en luftmaktsteori med fokus på småstater. UM är baserad på empirisk data från flygvapnen i Sverige, Finland och Israel samt från specifika krig mellan 1939 och 1973.⁵⁸

---

⁵⁸ Pashakhanlou 2021, s. 6–7.

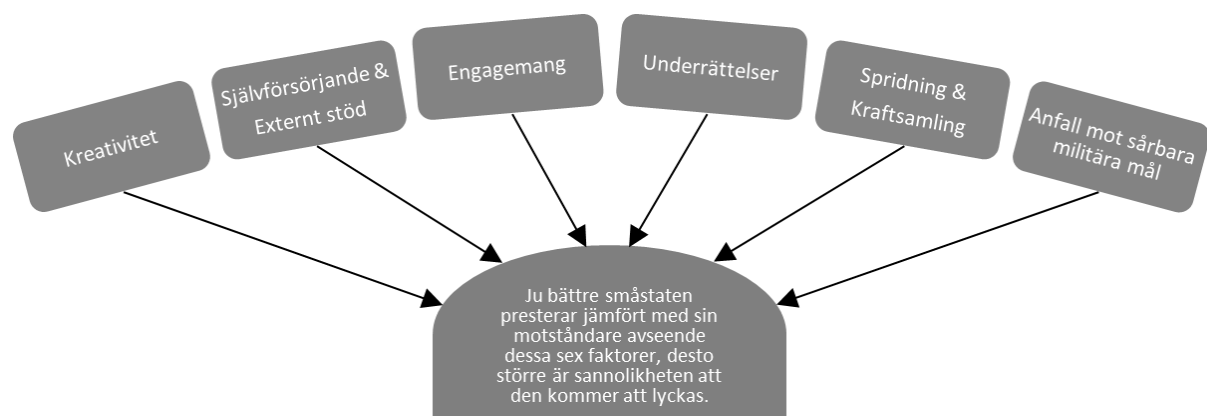
UM består av sex faktorer:⁵⁹

1. Kreativitet
2. Självförsörjande och externt stöd
3. Engagemang
4. Underrättelser
5. Spridning och kraftsamling
6. Anfall mot sårbara militära mål

Sannolikheten för att småstaten ska segra mot angriparen ökar i relation till hur väl småstaten presterar relativt motståndaren i de sex faktorerna.⁶⁰ UM är således en probabilistisk teori och garanterar inte deterministiskt utfallet av konflikten.

I UM är det tre relaterade utmaningar som avgör framgången för småstaten:⁶¹

1. Hur väl de egna målen uppnås
2. Hur väl motståndarens mål förhindras
3. Kostnaden för att uppnå dessa två mål

Figur 4 – The Underdog's Model⁶²

⁵⁹ Pashakhanlou 2021, s. 7.

⁶⁰ Pashakhanlou 2021, s. 7.

⁶¹ Pashakhanlou 2021, s. 8.

⁶² Pashakhanlou 2021, s. 8.

2.2.1 Kreativitet

Kreativitet har länge varit en viktig del av västerländsk krigföring som ett sätt för den geniale ledaren att hantera krigets friktioner. I UM fokuserar kreativitet dock inte på den geniale ledaren utan på att få fram värdefulla okonventionella idéer eller materiel som kan användas på taktisk, operativ eller strategisk nivå. Detta som ett sätt för småstaten att bäst använda sina begränsade resurser. En utmaning är att få fram de individer som kan bidra med denna kreativitet. UM framhåller att intelligenta, öppensinnade, motiverade, självsäkra, hårt arbetande och impulsiva individer ska premieras för denna uppgift. Dessa individer ska mentoreras och sättas i grupper med stor mångfald för att lösa småstatens utmaningar. I dessa grupper ska risktagande uppmuntras medan hierarkier ska begränsas.⁶³

2.2.2 Självförsörjande och externt stöd

UM framhåller att småstaten ska eftersträva maximalt självförsörjande och externt stöd inom alla relevanta områden som politik, logistik, ekonomi, vapen och personal. Självförsörjande och externt stöd är viktiga för att småstater ska segra och ska komplettera varandra. Småstaten måste enskilt kunna upprätthålla och projicera sina luftstridskrafter med uthållighet genom att erhålla tillräcklig militär övning, erfarenhet och expertis samt samarbeta med övriga stridskrafter. Ett sätt för småstaten att vara självförsörjande avseende vapen är att bygga upp en egen försvarsindustri. Samtidigt är det osannolikt att småstaten klarar sig utan externt stöd i längden, därför måste småstaten söka externt stöd. Stödet kan komma i olika former som politiskt, underrättelser, övning, logistik, vapen, ekonomiskt, personal och fristäder.⁶⁴

2.2.3 Engagemang

Faktorn engagemang avser vilken nivå av hängivenhet de krigförande uppvisar. Genom att visa stort engagemang kan småstaten kompensera för en del av sina brister. Engagemanget baseras på tre indikatorer:⁶⁵

1. Allmänhetens och soldaternas moral
2. Storleken på de totala ekonomiska och militära resurserna som läggs på konflikten

---

⁶³ Pashakhanlou 2021, s. 9.

⁶⁴ Pashakhanlou 2021, s. 11–12.

⁶⁵ Pashakhanlou 2021, s. 13.

3. Mängden militära förluster som de krigförande är villiga att tolerera i förhållande till sin befolkningsmängd

2.2.4 Underrättelser

Även underrättelser framhålls i UM som avgörande om en mindre styrka ska kunna besegra en större styrka. UM lägger lika stor vikt vid egen underrättelseinhämtning som vid att förneka motståndarens underrättelseinhämtning. Vikten av att använda alla tillgängliga medel och metoder för underrättelseinhämtning för att få så korrekta underrättelser som möjligt om operationsmiljön och motståndarens förmågor, målsättningar, styrkor, svagheter och var denne befinner sig betonas särskilt. Utan underrättelser tvingas småstaten operera i blindo, vilket leder till katastrof. Då luftoperationer sker med högt tempo kan snabba förändringar inträffa vilket innebär att underrättelserna måste vara aktuella. Slutligen måste underrättelserna tolkas på korrekt sätt och leda till ett klokt agerande.⁶⁶

2.2.5 Spridning och kraftsamling

Spridning är i UM grunden för sättet att operera med flygstridskrafterna. Småstaten har genom sitt numerära underläge inte råd att ta storskaliga förluster och spridning är en metod att minska sårbarheten hos flygstridskrafterna genom att det försvårar för motståndaren att samtidigt slå ut många flygplan. Om motståndaren upplever att det är svårt att hitta och bekämpa flygplanen kan detta demoralisera motståndaren. Hur mycket flygplanen ska spridas avgörs av den aktuella operationen, terrängen och vilken motståndare som småstaten möter.⁶⁷

Momentant måste kraftsamling av de begränsade flygstridskrafterna användas av småstaten för att utnyttja fördelaktiga situationer. Kraftsamling kan även användas för att vilseleda motståndaren om ett anfall på en plats medan det egentliga anfallet sker på en annan plats. För att utnyttja kraftsamlingen fullt ut ska den vara kortvarig, snabb och effektiv. När kraftsamlingen har avslutats ska flygstridskrafterna återigen spridas.⁶⁸

2.2.6 Anfall mot sårbara militära mål

Likt Douhet och Warden instämmer UM i att målval är centralt för användandet av luftmakt. UM uppmanar småstaten att använda sina luftstridskrafter mot sårbara militära

---

⁶⁶ Pashakhanlou 2021, s. 14–15.

⁶⁷ Pashakhanlou 2021, s. 16.

⁶⁸ Pashakhanlou 2021, s. 16.

mål, med andra ord de svaga punkterna hos motståndarens militära styrkor. Dessa mål identifieras genom underrättelseinhämtning. Målvalet ska föregås av en kostnadsnyttoanalys, ju viktigare målet är och ju mindre det kostar att anfalla det desto fördelaktigare är det att anfalla det.⁶⁹

UM framhåller två anledningar till att anfalla sårbara militära mål:⁷⁰

1. Genom att militära mål är legitima enligt krigets lagar riskerar inte småstaten att vända världsupinionen mot sig själv. Att anfalla illegitima mål riskerar att stärka motståndarens vilja att slåss, avdela mer resurser till kriget och därigenom eskalera konflikten.
2. Att fokusera på sårbara militära mål innebär att småstaten kan bibehålla sina begränsade resurser under längre tid. Anfall mot sårbarheter är mindre riskfyllda och risken för egna förluster minskas därmed.

Framgångsrika anfall mot sårbara militära mål kan även stärka viljan och beslutsamheten för småstaten samtidigt som kostnaderna höjs för motståndaren. Över tid kan detta leda till att de ackumulerade kostnaderna blir så höga att motståndaren drar sig ur konflikten.⁷¹

2.2.7 Kritik mot teorin

UM är en oprövad luftmaktsteori, det enda omnämnande som har kunnat återfinnas i vetenskapliga artiklar är i en artikel av Arve där UM nämns i tidigare forskning. I artikeln framförs att UM bidrar med viktiga verktyg för småstaten men kritiserar samtidigt för att ha avgränsat bort den geografiska aspekten.⁷²

Empirin som UM bygger på kommer från fall från andra världskriget (1939–1945) till Yom Kippur-kriget (1973), vilket är en begränsad tidsperiod. Dessa fall valdes då det var enklast att hitta empiri kring dem och de var tydliga "David mot Goliat"-fall.⁷³

---

⁶⁹ Pashakhanlou 2021, s. 17.

⁷⁰ Pashakhanlou 2021, s. 17–18.

⁷¹ Pashakhanlou 2021, s. 18.

⁷² Sten Arve, "Air Power Considerations for a Small State", *Air Power: Journal och Air Power and Space Studies* 18:2 (2023), s. 140.

⁷³ Arash Pashakhanlou, *E-post [2024-09-18]*, 2024.

2.2.8 Teoridiskussion

Till skillnad från Warden, Pape och Clarke framhåller UM både offensiva och defensiva aspekter för luftmaktens användande, vilket bekräftas av Pashakhanlou.⁷⁴

Att avfärda UM utifrån empirin vore märkligt då den speglar Wardens empiri⁷⁵, Pape går något längre fram i tiden till 1991⁷⁶ och SPOT-paradigmet baseras på tre operationer mellan 1981 och 1995⁷⁷. Då empirin för UM slutar med Yom Kippur-kriget vore det istället lämpligt att pröva teorin på senare konflikter.⁷⁸

Faktorerna i UM kan tyckas självklara och ingen av dem är i sig ny inom krigsvetenskapen. Även självklara faktorer behöver paketeras i en teori för att kunna användas vid doktrinutveckling. Att paketera dem i en teori är även en förutsättning för att den ska kunna utsättas för vetenskaplig prövning.

---

⁷⁴ Pashakhanlou 2024.

⁷⁵ Warden 1988.

⁷⁶ Pape 1996, s. 48–49.

⁷⁷ Clarke 2001, s. 50–59 & 137.

⁷⁸ Pashakhanlou 2021, s. 6.

3 Metod

3.1 Forskningsdesign

Forskningsdesignen för denna studie är en teoriprövande fallstudie. Den övergripande forskningsdesignen för studien framgår av Figur 5.

Figur 5 – Övergripande forskningsdesign

3.1.1 Val av metod

Att studien är teoriprövande innebär att det är teorin som står i centrum och slutsatsen blir att teorin stärks eller försvagas. Samtidigt måste det fall teorin prövas på väljas med omsorg och motiveras väl.⁷⁹ Valet att göra en teoriprövande studie gjordes då det i frågeställningen är luftmaktsteori som är i fokus.

⁷⁹ Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängnerud, *Metodpraktikan*, 5:8 uppl. (Stockholm: Wolters Kluwer, 2017), s. 41.

Ett alternativ hade varit att genomföra en teoriutvecklande studie, se 1.2, men det ligger utanför vad som är möjligt med denna studie. Samtidigt som de nya förklaringarna hade behövt prövas för att valideras.⁸⁰

Enfallsstudien är den grundläggande formen av fallstudier och syftar till en detaljerad och ingående studie av fallet.⁸¹ Ett skäl till att välja enfallsstudien är om det enstaka fallet representerar en kritisk prövning av teorin. Fallet används då för att avgöra om teorin är korrekt.⁸² Samtidigt är en enfallsstudie sårbar och ger inte den direkta replikering som uppnås vid en flerfallsstudie, det kräver vidare forskning. Generaliserbarheten från enfallsstudien är därmed lägre än från flerfallsstudien.⁸³ Då syftet med denna studie inte är att generalisera UM, utan att ta ett första steg mot att pröva UM genom att undersöka om den kan förklara utfallet i det valda fallet är det inte en begränsning för denna studie men får ändå anses vara en svaghet.

Analysmetoden för källmaterialet är kvalitativ textanalys. Genom noggrann genomläsning av texterna tas det väsentliga innehållet fram. Vissa delar av texterna kommer att vara viktigare än andra och syftet är att finna det som ligger dolt i texten med hjälp av de indikatorer som tagits fram genom operationaliseringen. Genom att aktivt läsa texterna sökandes efter de indikatorer som operationaliseringen tagit fram kan den mening som gett effekt hittas.⁸⁴

3.1.2 Val av fall

Valet av fall att studera är baserat på följande kriterier utifrån frågeställningen:

1. En konflikt som inte ingår i empirin som UM är framtagen utifrån
2. En senare konflikt än de som UM är baserad på
3. Användande av luftmakt var en viktig komponent i konflikten
4. Numerär skillnad i flygstridskrafterna mellan parterna

---

⁸⁰ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 43.

⁸¹ Alan Bryman, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 3. uppl. (Stockholm: Liber, 2018), s. 96.

⁸² Robert Yin, *Fallstudier: design och genomförande* (Malmö: Liber, 2007), s. 61.

⁸³ Yin 2007, s. 76–77.

⁸⁴ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 211–213.

Valet av fall att studera föll utifrån dessa kriterier på Falklandskriget som kommer att studeras från det brittiska perspektivet då Storbritannien segrade. Fallet är valt i syfte att vara ett kritiskt fall som kommer ge en bättre förståelse för om UM håller eller visar sig vara otillräcklig.⁸⁵

Falklandskriget ingår inte i den empiri som UM är baserad på och är ett senare fall, även om det inte kan anses vara nutida. Det är dock en logisk fortsättning på empirin då det är ett konflikt som kommer kort efter Yom Kippur-kriget.

Användandet av luftmakt var avgörande för utfallet av kriget och luftkriget utkämpades mellan två moderna flygvapen.⁸⁶ Vidare var det stor skillnad på numerären av flygplan mellan Argentina och Storbritannien. Argentina förfogade över 122 stridsflygplan⁸⁷ medan Storbritannien initialt hade 20 Sea Harrier i konfliktområdet som senare förstärktes med ytterligare åtta Sea Harrier och tio Harrier.⁸⁸

Även om Storbritannien enligt Clarkes definition, se 1.7.1, normalt inte kan anses vara en småstat blev Storbritannien småstaten avseende luftmakt i Falklandskriget med hänsyn till det numerära styrkeförhållandet till Argentinas fördel som gällde i konfliktområdet. Falklandskriget kan ses som ett fall där Storbritannien gick från att vara Goliat till att vara David.

3.2 Forskningsetik

Vikten av god forskningsetik är större vid studier där människor används som källa för datainsamlingen.⁸⁹ Då empirin för studien inte baseras på någon direktkontakt med individer gäller inte etiska principer som lidande av skada, intrång på privatliv, informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav.⁹⁰ Undantaget är e-postkonversationen med Pashakhanlou avseende frågor om UM. Samtycke om att få referera till denna har inhämtats från Pashakhanlou.

---

⁸⁵ Bryman 2018, s. 98–99.

⁸⁶ James Corum, "Argentine airpower in the Falklands War", *Air & Space Power Journal* 16:3 (2002), s. 59–60.

⁸⁷ Corum 2002, s. 63.

⁸⁸ Lawrence Freedman, "Air Power And The Falklands, 1982", i *A History of Air Warfare*, red. John Olsen (Washington, D.C: Potomac Books, 2010), s. 160.

⁸⁹ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 354.

⁹⁰ Bryman 2018, s. 170–172.

Den europeiska kodexen för forskningens integritet lyfter fyra principer som god forskningsetik baseras på: tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvarighet.⁹¹ Dessa principer har varit vägledande för denna studie.

En risk avseende tillförlitlighet som identifierats är att författarens förståelse av luftmakt riskerar att påverka de bedömningar som görs av källmaterialet och därmed påverka resultatet.

3.3 Validitet och Reliabilitet

Forskningsdesignens kvalitet kan bedömas utifrån designkriterierna validitet och reliabilitet. Validitet kan dessutom delas upp i begreppsvaliditet, intern validitet och extern validitet.⁹²

Begreppsvaliditet handlar om att i förväg göra en god operationalisering av de faktorer eller händelser som leder till effekt. Detta görs genom att välja de förändringar som ska studeras och visa att dessa förändringar speglar de specifika förändringarna som valts ut. Ett sätt att öka begreppsvaliditeten är att använda sig av flera källor, vilket görs i denna studie.⁹³

Intern validitet syftar till att korrekta slutsatser ska dras. Om detta lyckas beror mycket på hur bra analysverktygen är och hur väl analysen genomförs.⁹⁴

Extern validitet rör i vilken omfattning det är möjligt att generalisera resultatet från studien. För att generalisera resultatet från en enfallsstudie behöver detta replikeras på ett andra eller tredje område.⁹⁵ Ambitionen för denna studie är inte att generalisera UM utan endast att ta ett första steg till generalisering genom att pröva teorin på ett fall.

Målet med reliabilitet är att det ska vara möjligt för en annan forskare att komma fram till samma resultat om studien repeteras.⁹⁶ För att uppnå reliabilitet beskrivs metoden för denna studie så transparent och detaljerat som möjligt.

---

⁹¹ ALLEA, *Den europeiska kodexen för forskningens integritet, reviderad utgåva (svenska)* (Berlin: ALLEA, 2023), s. 4.

⁹² Yin 2007, s. 54.

⁹³ Yin 2007, s. 55–56.

⁹⁴ Yin 2007, s. 56–57.

⁹⁵ Yin 2007, s. 57–58.

⁹⁶ Yin 2007, s. 59.

Vissa forskare anser att begreppen validitet och reliabilitet inte kan användas i kvalitativa sammanhang och istället framförs begreppen trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att konfirmera som motsvarigheter.⁹⁷ Trots detta har validitet och reliabilitet valts för denna studie då de är vedertagna begrepp.

3.4 Källmaterial och källkritik

Källmaterialet för studien består uteslutande av skriven text, vilket faller inom det som Yin beskriver som dokument och som Esaiasson et al. benämner berättelser.⁹⁸ Insamling av material har skett genom sökning i biblioteksdata-baser och akademiska data-baser. Både böcker och artiklar har använts. Valet av böcker och artiklar har primärt gjorts utifrån om de är utgivna av ett välkänt eller vetenskapligt förlag och avseende vetenskapliga artiklar om dessa är kollegialt granskade. Sekundärt har materialet bedömts utifrån citeringar i andra verk samt om författaren är etablerad och har skrivit andra artiklar som har granskats kollegialt.

Vidare har i första hand material som har luftkriget under Falklandskriget i fokus valts. Vilket material som använts i studien framgår i kapitel 4.

Källkritik framförs som det främsta vapnet mot lögn, felaktigheter och desinformation i dagens informationssamhälle. Grunden för källkritik är sunt förnuft och en skeptisk grundhållning.⁹⁹ Begreppet Ädel-OST (äkthet, oberoende, samtidighet och tendens) kan användas för att bedöma en källas sanningshalt.¹⁰⁰

Det har inte förelegat någon anledning att ifrågasätta äktheten hos något av källmaterialet.

Oberoendet hos källmaterialet är varierande. Huvuddelen av källmaterialet är sekundära källor. Två bekräftade undantag till detta finns. Det första är boken *Slaget om Falklandsöarna* där en av författarna följde expeditionsstyrkan som korrespondent.¹⁰¹ Det andra är en artikel som är en transkribering av en föreläsning som hölls av en general och en amiral som båda deltog i kriget.¹⁰²

---

⁹⁷ Bryman 2018, s. 75.

⁹⁸ Yin 2007, s. 113–115; Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 288–289.

⁹⁹ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 287.

¹⁰⁰ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 288.

¹⁰¹ Max Hastings & Simon Jenkins, *Slaget om Falklandsöarna* (Viken: Replik, 2005), s. 14–16.

¹⁰² Jeremy Moore & John Woodward, "The Falklands Experience", *The RUSI journal* 128:1 (1983), s. 25.

Källmaterialet är en blandning av samtida källor, utgivna 1982 och 1983, och mer sentida, den senaste källan utgavs 2017. Även om samtida källor generellt anses mer trovärdiga¹⁰³ kan blandningen av samtida och senare källor vara en styrka då nya uppgifter kan ha uppdagats sedan 1983.

Av källmaterialets tio källor har sex författare en koppling till Storbritannien vilket kan innebära en tendens att vinkla händelserna till Storbritanniens fördel. Detta vägs upp av att övrigt källmaterial har författare utan koppling till Storbritannien och en av källorna är skriven ur ett argentinskt perspektiv¹⁰⁴.

Triangulering¹⁰⁵ av källmaterialet har bekräftat oberoendet hos källorna då de generellt skiljer sig mycket lite åt i hur de historiska händelserna återges. Större intern validitet uppnås också genom trianguleringen och leder även till att teoretisk mättnad uppnås. Med teoretisk mättnad avses inte här att det inte längre framkommer ny data utan att faktorernas dimensioner och variation har framkommit och att de "är etablerade och validerade på ett bra sätt".¹⁰⁶

3.5 Operationalisering

Operationalisering innebär utformning av mått för de begrepp som ska mätas genom att beskriva de operationer eller tillvägagångssätt som kommer att användas vid mätningen.¹⁰⁷ Detta görs genom att den teoretiska definitionen översätts till en eller flera operationella indikatorer.¹⁰⁸

En väl genomförd operationalisering innebär att det är troligare att en repetition av studien kommer fram till samma resultat och bidrar därmed till reliabiliteten av studien. Operationaliseringen kan även underlätta vid replikering av studien på andra fall och bidrar därmed indirekt till den externa validiteten. Samtidigt kan teoretiska definitioner alltid diskuteras vilket gör att de kan ifrågasättas.¹⁰⁹

Indikatorerna för denna studie grundar sig på faktorerna i UM som har brutits tillbaka till de indikatorer som faktorerna byggdes upp av, se 2.2.1 till 2.2.6. Vilka indikatorer som

---

¹⁰³ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 294.

¹⁰⁴ Corum 2002.

¹⁰⁵ Bryman 2018, s. 468.

¹⁰⁶ Bryman 2018, s. 501.

¹⁰⁷ Bryman 2018, s. 199–200.

¹⁰⁸ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 56.

¹⁰⁹ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 56 & 59.

faktorerna byggdes upp av togs fram genom en ny noggrann genomläsning av UM där faktorerna analyserades sökandes efter indikatorer.

Några egna tillägg har gjorts utifrån egen tolkning av faktorns innebörd. Dessa är markerade med fet stil i Tabell 2 nedan, där studiens operationalisering av faktorerna i UM framgår.

Ny taktik och ny materiel är en tolkning av vad okonventionella idéer och okonventionell materiel leder till i praktiken för luftstridskrafterna.

UM beskriver att externt stöd kan ske genom fristäder, vilket tolkas till att i praktiken innebära att luftstridskrafterna får tillgång till en annan stats land och baser.

Spridning syftar enligt UM till att försvåra för motståndaren att hitta och bekämpa flygplanen vilket tolkas som uppnått om flygbaserna i praktiken blir onåbara för motståndaren. Denna tolkning har inspirerats av Wardens fjärde fall av luftkrigföring där luftkriget utspelar sig mellan motståndarnas baser på ett sådant avstånd att baserna är onåbara för båda parter.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Warden 1988, s. 20–21.

Tabell 2 – Operationalisering

Faktor	Indikatorer
Kreativitet	<ul style="list-style-type: none"> - Okonventionella idéer - Ny taktik - Okonventionell taktik - Nytt sätt att använda befintlig materiel - Ny materiel - Risktagande
Självförsörjande & Externt stöd	<ul style="list-style-type: none"> - Användande av diplomati - Valfungerande logistik - Ekonomiska medel för operationen - Vapen i erforderlig mängd - Välutbildad och övad personal - Valfungerande samarbete med övriga stridskrafter - Användandet av egen försvarsindustri - Diplomatskt stöd - Underrättelsestöd - Stöd med utbildning och övning - Logistiskt stöd - Vapenstöd - Ekonomiskt stöd - Personellt stöd - Tillgång till annan stats land och baser
Engagemang	<ul style="list-style-type: none"> - Samhällets stöd för operationen - Hängivna soldater - Betydande ekonomiska resurser - Betydande militära resurser - Operationen fortgår trots betydande förluster
Underrättelser	<ul style="list-style-type: none"> - Goda underrättelser - Olika metoder för underrättelseinhämtning - Åtgärder för att förneka motståndaren underrättelser
Spridning & kraftsamling	<ul style="list-style-type: none"> - Spridning av flygplanen på marken - Flygbaserna onåbara för motståndaren - Kraftsamling i luften - Vilsledning - Nyttjande av fördelaktiga situationer
Anfall mot sårbara militära mål	<ul style="list-style-type: none"> - Anfaller militära mål - Prioriterar sårbara mål - Riskminimerar

3.6 Analysverktyg

Två analysverktyg togs fram för att analysera faktorerna i Falklandskriget. Det första syftar till att bedöma hur stor förekomsten av faktorn var i konflikten, se Tabell 3. Ett alternativt analysverktyg baserat på en rent kvantitativ mätning av antalet förekomster i empirin övervägdes men då gränsen för vad som är en hög respektive låg förekomst hade varierat mellan faktorerna valdes det bort.

Tabell 3 – Förekomst

Förekomst	Bedömningskriterier
Hög	Faktorn präglar luftmaktens användande
Låg	Faktorn förekommer i begränsad omfattning
Ingen	Faktorn förekommer inte

Då en faktor kan ha en hög förekomst men inte påverka utfallet av kriget eller låg förekomst men stor påverkan på utfallet togs även ett analysverktyg för att bedöma påverkan fram, se Tabell 4.

Tabell 4 – Påverkan

Påverkan	Bedömningskriterier
Stor	Faktorn har haft stor påverkan på småstatens framgång
Liten	Faktorn har haft viss påverkan
Ingen	Faktorn har inte påverkat alls

De få nivåerna i analysverktygen valdes för att ge en högre reliabilitet. Genom att ha få nivåer är det lättare att bedöma vilken nivå som uppnåddes och därmed troligare att en annan forskare skulle göra samma bedömning.

3.7 Analysarbete

Vid kvalitativ textanalys måste texterna läsas med hjälp av tydligt specificerade analytiska verktyg. Studien systematiserade innehållet i texterna för att lyfta fram väsentliga aspekter av innehållet. Detta gjordes genom att logiskt ordna innehållet i texterna och formalisera texterna i enklare kategorier i form av faktorerna i UM.¹¹¹

Källmaterialet lästes sökandes efter indikatorerna men samtidigt med ett öppet sinne för att andra avgörande faktorer skulle kunna upptäckas. När en händelse kopplad till en faktor eller något intressant upptäcktes i texten antecknades detta i en databas med

¹¹¹ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017, s. 213.

information om faktor, indikator, källhänvisning och textstycket eller en anteckning om textstycket, se Figur 6. Totalt uppgick antalet poster i databasen till 450 stycken.¹¹²

Nr:	Faktorer:	Indikatorer:	Källhänvisning:	Sidor:	Textstycke:	Anteckning:
13	Engagemang	Militära resurser	Hastings, Max & Jenkins, Simon, <i>Slaget om Falklandsöarna</i> (Viken: Replik, 2005).	s. 83	Vid sammanträdet bestämde man sig därför genast för att förkasta varje krigsfall där expeditionsstyrkan inte omfattade alla tillgängliga resurser.	Alla tillgängliga resurser för expeditionsstyrkan
153	Spridning & Kraftsamling	Flygbaserna onåbara för motståndaren Kraftsamling i luften	Freedman, Lawrence, "Air Power And The Falklands, 1982", i <i>A History of Air Warfare</i> , red. John Olsen (Washington, D.C: Potomac Books, 2010), s. 157–174.	s. 160	The limiting factor on strategy and tactics during the campaign was always the risk that a carrier might be lost, at least until it was possible to establish a forward operating base on the Falklands after the landings in late May. This meant that as much as possible, the carriers had to keep out of the range of Argentine aircraft, and this in turn affected the amount of time that the Harriers could spend providing cover and engaging enemy aircraft.	Spridningen (skyddet av fpl) sker på bekostnad av kraftsamling i luften. Viktigare att ha uthållighet över tiden för småstaten och ta många små segrar än att kraftsamla?
191	Underrättelser Extern stöd	Förneka motståndaren und Diplomati	Freedman, Lawrence, "Air Power And The Falklands, 1982", i <i>A History of Air Warfare</i> , red. John Olsen (Washington, D.C: Potomac Books, 2010), s. 157–174.	s. 173	If a further thirteen bombs that hit ships but failed to explode had detonated, the record would have been even grimmer.	Att bomberna inte detonerade var en kombination av Extern stöd (se Slaget om Falklandsöarna) och att Argentina förnekades und om att bomberna inte detonerade (se nr 179)

Figur 6 - Exempel från databasen

När samtligt textmaterial var genomläst genomfördes analysen av respektive faktor med stöd av denna databas. Slutligen bedömdes den sammanvägda förekomsten av faktorn och dess sammanvägda påverkan på operationen.

¹¹² Databasen finns tillgänglig och kan erhållas genom att kontakta författaren.

4 Analys av Falklandskriget

4.1 Bakgrund

Falklandskriget var kulminationen på en 150 år lång dispyt mellan Storbritannien och Argentina om besittningen av Falklandsöarna.¹¹³

I samband med att ett argentinskt skrotföretag skulle samla in skrot från tre övergivna valfångststationer på Sydgeorgien restes den argentinska flaggan vid deras läger. Detta fick situationen att snabbt eskalera och ledde till att militärjuntan i Argentina den 2 april 1982 inledde Operation Rosario där en amfibiestyrka återtog besittningen av Falklandsöarna.¹¹⁴

Redan samma dag beslutade Storbritannien att skicka en betydande marin expeditionsstyrka till Sydatlanten. Två hangarfartyg, *Hermes* och *Invincible*, med 20 Sea Harrier stridsflygplan ingick i styrkan som avseglade den 5 april.¹¹⁵

Storbritanniens motanfall inleddes den 1 maj när ett Vulcan-bombflygplan bombade flygfältet vid Port Stanley.¹¹⁶ Därefter utkämpades främst strider i luften och till sjöss innan britterna landsteg i San Carlos den 21 maj för att återta Falklandsöarna. Efter hårda strider på marken kapitulerade de argentinska styrkorna den 14 juni.¹¹⁷

4.2 Kreativitet

Kreativitet visade sig under Falklandskriget främst genom hur Storbritannien genom okonventionella idéer hittade nya sätt att använda sin befintliga materiel och till del genom hur de använde sig av ny materiel.

Vulcan-bombplanen var i slutet på sin livslängd, planerade att fasa ut till den 30 juni 1982. För att möjliggöra det inledande anfallet med dessa flygplan fick de modifieras från kärnvapenbärare till konventionella bombflygplan och förmåga till lufttankning fick återinföras för första gången på 20 år.¹¹⁸

---

¹¹³ Christopher Chant, *Air war in the Falklands 1982* (Oxford: Osprey Aviation, 2001), s. 7.

¹¹⁴ Doug Dildy & Pablo Calcaterra, *Sea Harrier FRS 1 vs Mirage III/Dagger* (Oxford: Osprey Publishing, 2017), s. 30–31.

¹¹⁵ Dildy & Calcaterra 2017, s. 31.

¹¹⁶ Corum 2002, s. 65.

¹¹⁷ Freedman 2010, s. 159–160.

¹¹⁸ Freedman 2010, s. 163–164.

Expeditionsstyrkan förstärktes den 18–19 maj med landbaserade Harrier-attackflygplan.¹¹⁹ Dessa var inte utvecklade för att operera från hangarfartyg och var inte avsedda för luftförsvaret. För att kunna utföra båda dessa modifierades flygplanen med bland annat ett modifierat tröghetsnavigeringssystem och jaktroboten AIM-9L Sidewinder infördes.¹²⁰

Ett sista exempel på okonventionella idéer och nytt sätt att använda befintlig materiel är användandet av det civila containerfartyget *Atlantic Conveyor* som rekvirerades och modifierades för att kunna transportera de modifierade Harrier-flygplanen till krigsområdet.¹²¹ För att flygplanen skulle kunna starta och landa från fartyget försågs det med ett flygdäck.¹²²

Om Vulcan var i slutet på sin livslängd så var Sea Harrier i början på sin, den första Sea Harrier-divisionen bildades 1980 och vissa flygplansindivider tillverkades precis innan kriget.¹²³ Utöver att flygplanet i sig var nytt infördes även jaktroboten AIM-9L Sidewinder på kort tid med stöd från USA, se 4.3.¹²⁴ Kombinationen av Sea Harrier med AIM-9L visade sig vara extremt effektiv i luftstrid, 24 av de 27 robotar som sköts under kriget träffade sina mål,¹²⁵ och hade stor påverkan på utfallet av kriget.¹²⁶

För att nyttja den nya materielen på bästa sätt utvecklade britterna även ny taktik. Mest framträdande är taktiken "The Hook" som användes för att bryta upp argentinarnas formationer och anfälla enskilda flygplan.¹²⁷ Hook-taktiken gick ut på att ett av Sea Harrier-flygplanen i roten flög rakt mot de anfallande argentinska flygplanen medan det andra flygplanet gjorde en "krok" för att komma in bakom i anfallsläge.¹²⁸ Redan under luftkrigets första dag användes denna taktik med framgång av en rote Sea Harrier mot en rote Mirage III.¹²⁹

---

¹¹⁹ Hastings & Jenkins 2005, s. 230.

¹²⁰ Roy Braybrook, *Battle for the Falklands (3): Air forces* (London: Osprey Pub., 1982), s. 15.

¹²¹ Dildy & Calcaterra 2017, s. 57.

¹²² Corum 2002, s. 65.

¹²³ Dildy & Calcaterra 2017, s. 8 & 18.

¹²⁴ Dildy & Calcaterra 2017, s. 27.

¹²⁵ Hastings & Jenkins 2005, s. 255.

¹²⁶ Freedman 2010, s. 168.

¹²⁷ Brock Reumkens, "Aerial Warfare and Maritime Expeditionary Operations: Naval Aviation Versus Land-Based Air Power in the 1982 Falklands War", *Journal of military and strategic studies* 15:1 (2013), s. 9.

¹²⁸ Dildy & Calcaterra 2017, s. 40–41.

¹²⁹ Chant 2001, s. 45–48.

Amiral Woodward som förde befälet över expeditionsstyrkan, därmed även de fartygsbaserade luftstridskrafterna, prioriterade att riskminimera luftstridskrafterna, se 4.6. Trots det tog han vid några tillfällen en risk med hangarfartygen. Genom att föra dem så nära Östra Falkland som 80 sjömil kunde bättre uthållighet i luften och kraftsamling av flygstridskrafterna uppnås.¹³⁰ Samtidigt innebar detta att hangarfartygen var nåbara för Argentinas attackflyg.

Kreativitet bedöms ha haft en hög förekomst och en stor påverkan under Falklandskriget vilket främst baseras på den kreativitet som uppvisades avseende flygplan samt övrig materiel och förstärks av taktisk kreativitet och risktagande när det ansågs nödvändigt.

4.3 Självförsörjande och externt stöd

Omedelbart efter anfallet mot Falklandsöarna använde sig den brittiska regeringen av sin diplomatiska skicklighet för att få omvärlden att fördöma den argentinska invasionen. De diplomatiska ansträngningarna ledde till att FN:s säkerhetsråd redan dagen efter invasionen antog Resolution 502 som krävde att Argentina omedelbart skulle evakuera sina trupper från Falklandsöarna.¹³¹ Inom kort hade flera länder utlovat sitt fulla stöd till Storbritannien, däribland Frankrike och Tyskland som båda stoppade leveranser av beställd militär materiel till Argentina.¹³²

FN-resolutionen var viktig för Storbritannien då den tydliggjorde rätten att försvara sig, satte press på Argentina att lämna Falklandsöarna samt på omvärlden att fördöma invasionen och ledde till sanktioner mot Argentina.

Två viktiga diplomatiska händelser kom i aprils slutskede när Organisationen för amerikanska stater (OAS) förespråkade vapenstillestånd och att båda parter skulle följa Resolution 502.¹³³ Vilket följdes av det kanske viktigaste diplomatiska stödet när USA, efter att länge försökt hålla sig neutralt, slutligen beslöt sig för att stödja Storbritannien.¹³⁴

En oväntad konsekvens av det diplomatiska stödet visade sig senare under kriget när 13 av de bomber som Argentina släppte träffade fartyg men aldrig detonerade.¹³⁵

---

¹³⁰ Dildy & Calcaterra 2017, s. 59 & 65–68.

¹³¹ Chant 2001, s. 13–14.

¹³² Hastings & Jenkins 2005, s. 128–129.

¹³³ Hastings & Jenkins 2005, s. 172.

¹³⁴ Chant 2001, s. 14.

¹³⁵ Freedman 2010, s. 173.

Anledningen till att bomberna inte exploderade var att de inte var avsedda att släppas från så låg höjd som Argentina gjorde vilket innebar att tändrören i bomberna inte hann aptera.¹³⁶ Den amerikanska tillverkaren av bombtypen hade en handboksom beskrev hur bomberna skulle apteras för att detonera vid kontakt men USA:s stöd till britterna genom embargo förhindrade den informationen att nå Argentina.¹³⁷

Expeditionsstyrkan framgång var beroende av välfungerande logistik. Redan vid förberedelserna för styrkans avseglande genomfördes en enorm logistikinsats för att utrusta styrkan.¹³⁸

När styrkan avseglat kom Ascension Island att bli navet i den största brittiska logistikoperationen sedan 1945.¹³⁹ Ascension Island är en brittisk ö väster om Afrika halvvägs från Storbritannien till Falklandsöarna.¹⁴⁰ Trots att ön var brittisk krävdes stöd från USA för att kunna använda den som logistiknav då öns flygfält byggdes och drevs av USA.¹⁴¹ Utöver tillgången till flygfältet bidrog USA med att flyga in stora mängder flygbränsle och levererade 200¹⁴² AIM-9L Sidewinder. Bidraget med AIM-9L var särskilt viktigt med hänsyn till hur betydande jaktrobotarna skulle visa sig vara för Sea Harriers luftstridsförmåga, se 4.2 och 4.7.¹⁴³

Storbritannien fick stöd från Chile genom att brittiska spaningsflygplan och signalspaningsflygplan tilläts operera från chilenska baser samt erhöll information från Chiles radarstationer och kunde därigenom skicka realtidsdata om argentinska flygplanrörelser på fastlandet.¹⁴⁴

USA och Frankrike som var Argentinas främsta utbildare och vapenleverantörer lämnade efter begäran från Storbritannien information om argentinarnas handlingsmöjligheter och sannolika taktik.¹⁴⁵

---

¹³⁶ Corum 2002, s. 70.

¹³⁷ Hastings & Jenkins 2005, s. 287.

¹³⁸ Hastings & Jenkins 2005, s. 117.

¹³⁹ Hastings & Jenkins 2005, s. 148.

¹⁴⁰ Reumkens 2013, s. 31–32.

¹⁴¹ Chant 2001, s. 14.

¹⁴² Dildy & Calcaterra 2017, s. 27.

¹⁴³ Reumkens 2013, s. 32.

¹⁴⁴ Reumkens 2013, s. 13–14.

¹⁴⁵ Hastings & Jenkins 2005, s. 164.

Den tidigare nämnda, se 4.2, förstärkningen av styrkan med Harrier-flygplan inför landstigningen är ett exempel på självförsörjande av vapen i erforderlig mängd,¹⁴⁶ som dock inte varit möjlig utan kreativitet.

Storbritanniens piloter var välutbildade och hade under övning "gjort alltsammans utom att avfyra roboten".¹⁴⁷ Den höga utbildningsnivån möjliggjorde utvecklingen av Hook-taktiken, se 4.2.¹⁴⁸ Under seglatsen söderut utökades piloternas övning med stöd från Frankrike genom att de fick möjlighet att öva luftstrid mot de franska flygplanstyper som de kunde möta vid Falklandsöarna.¹⁴⁹

Den omfattande och snabba modifieringen av flygplan och materiel som genomfördes inför och under Falklandskriget, se 4.2, hade inte varit möjlig utan en egen försvarsindustri. Modifieringarna genomfördes genom en gemensam ansträngning från försvarsmakten och försvarsindustrin där båda engagerade sig fullt ut.¹⁵⁰

Det brittiska agerandet avseende självförsörjande var en förutsättning för att operationen kring Falklandsöarna skulle lyckas. Samtidigt hade operationen inte varit möjlig utan det externa stöd som omvärlden, framförallt USA och Frankrike, bidrog med. Självförsörjande och externt stöd bedöms därigenom ha haft en hög förekomst och en stor påverkan under Falklandskriget.

4.4 Engagemang

Storbritanniens engagemang för kriget var tydligt redan från början genom den beslutsamhet som premiärministern visade när hon beordrade expeditionstyrkan att återta Falklandsöarna så fort som möjligt.¹⁵¹ Engagemanget visade sig även inom försvarsmakten där alla arbetade hårt mot det gemensamma målet¹⁵² och från allmänheten som upplevdes ge ett häpnadsväckande och spontant stöd för operationen.¹⁵³

---

¹⁴⁶ Corum 2002, s. 70.

¹⁴⁷ Hastings & Jenkins 2005, s. 256.

¹⁴⁸ Reumkens 2013, s. 9.

¹⁴⁹ Braybrook 1982, s. 16.

¹⁵⁰ Braybrook 1982, s. 14.

¹⁵¹ Dildy & Calcaterra 2017, s. 31.

¹⁵² Hastings & Jenkins 2005, s. 112.

¹⁵³ Moore & Woodward 1983, s. 27.

Den tidiga framgången för britterna när de återtog Sydgeorgien lyfte engagemanget från samhället ytterligare och tycks ha förstärkts av att risken för civila förluster var obefintlig då kriget skulle utspela sig långt från Storbritannien.¹⁵⁴

Det är tydligt att Storbritannien lade betydande militära resurser på kriget genom att expeditionsstyrkan inbegrep alla tillgängliga resurser, inklusive två hangarfartyg med Sea Harrier.¹⁵⁵

När britterna började ta förluster den 4 maj när jagaren *Sheffield* sänktes av en rote Super Etendard med en Exocet-robot och 21 människor dog stod engagemanget fast.¹⁵⁶ Samtidigt insåg britterna att de mötte en reell motståndare.¹⁵⁷

Vidare exempel på betydande förluster som inte tycks ha påverkat engagemanget är förlusten av *Atlantic Conveyor*, inklusive tre Chinook-helikoptrar och en stor mängd materiel.¹⁵⁸ Även *Atlantic Conveyor* sänktes av en rote Super Etendard med en Exocet-robot.¹⁵⁹ Den enskilt största förlusten av människoliv skedde när 50 människor omkom och 60 skadades vid ett flyganfall mot *Sir Galahad*.¹⁶⁰

Totalt dödades 256 britter i kriget, vilket kan ställas i relation till att befolkningen på Falklandsöarna uppgick till ca 2000 personer,¹⁶¹ och den ekonomiska kostnaden uppgick till 700 miljoner pund och ytterligare 900 miljoner pund för att ersätta förlorade flygplan och fartyg.¹⁶² Sammanlagt förlorades sju Sea Harrier- och Harrier-flygplan under kriget, inte ett enda av dessa i luftstrid.¹⁶³

Genom den beslutsamhet och det engagemang som uppvisades genom alla nivåer i det brittiska samhället och försvarsmakten bedöms engagemang ha haft en hög förekomst och en stor påverkan under Falklandskriget.

---

¹⁵⁴ Hastings & Jenkins 2005, s. 167.

¹⁵⁵ Freedman 2010, s. 158.

¹⁵⁶ Hastings & Jenkins 2005, s. 187–192.

¹⁵⁷ Moore & Woodward 1983, s. 29.

¹⁵⁸ Moore & Woodward 1983, s. 31.

¹⁵⁹ Dildy & Calcaterra 2017, s. 68.

¹⁶⁰ Hastings & Jenkins 2005, s. 350.

¹⁶¹ Corum 2002, s. 60.

¹⁶² Nationalencyklopedin, *Falklandskriget*, 2024a,

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/falklandskriget> [hämtad 2024-09-18].

¹⁶³ Hastings & Jenkins 2005, s. 273.

4.5 Underrättelser

De brittiska underrättelserna var normalt inte fokuserade mot Sydatlanten¹⁶⁴ men efterhand som konflikten trappades upp förbättrades underrättelserna påtagligt.¹⁶⁵

Storbritannien använde sig av en mängd olika metoder för underrättelseinhämtning under kriget. Med hjälp av flyg genomfördes flygspaning¹⁶⁶, signalspaning¹⁶⁷ och fotospaning¹⁶⁸. Genom stöd från USA fick Storbritannien även tillgång till satellitbilder som kompletterade flygspaningen.¹⁶⁹

Fartygens radarer användes för att få underrättelser och förvarning om ankommande argentinskt flyg¹⁷⁰. Anmärkningsvärt är att atomubåtar användes för att med elektronisk utrustning, hydrofon och visuell spaning rapportera om flygplan som lyfte från argentinska baser med riktning mot Falklandsöarna.¹⁷¹ Atomubåtarna kombinerades med specialförband som låg utanför de argentinska flygbaserna och tidigt kunde förvarna när flygplan lyfte.¹⁷²

Åtgärder vidtogs också för att förneka Argentina underrättelser. Att 13 av de bomber som Argentina släppte träffade fartyg men aldrig detonerade, se 4.3, beslutade britterna att inte gå ut med offentligt för att inte uppmuntra Argentina att lösa problemet med bomberna.¹⁷³

Inför landstigningen infördes även brevcensur för att tidpunkten för landstigningen inte skulle avslöjas.¹⁷⁴

En mer aktiv åtgärd för att förneka underrättelser var sänkandet av trålaren *Narwal*, som användes av Argentina för att samla underrättelser, genom anfall med Sea Harrier den 9 maj.¹⁷⁵

---

¹⁶⁴ Moore & Woodward 1983, s. 25.

¹⁶⁵ Hastings & Jenkins 2005, s. 116.

¹⁶⁶ Reumkens 2013, s. 18.

¹⁶⁷ Hastings & Jenkins 2005, s. 78.

¹⁶⁸ Corum 2002, s. 67.

¹⁶⁹ Reumkens 2013, s. 19.

¹⁷⁰ Corum 2002, s. 67.

¹⁷¹ Hastings & Jenkins 2005, s. 193.

¹⁷² Reumkens 2013, s. 14–15.

¹⁷³ Freedman 2010, s. 170 & 173.

¹⁷⁴ Hastings & Jenkins 2005, s. 218.

¹⁷⁵ Braybrook 1982, s. 24.

Genom att använda alla tillgängliga metoder för underrättelseinhämtning, inklusive stöd från andra länder, kunde Storbritannien under krigets gång bygga upp goda underrättelser, trots att landets underrättelseresurser innan kriget inte haft fokus mot Sydatlanten. Underrättelser bedöms därmed haft en hög förekomst och en stor påverkan under Falklandskriget.

4.6 Spridning och kraftsamling

Spridningen av flygplanen "på marken" begränsades initialt till de två hangarfartygen *Hermes* och *Invincible* där de 20 Sea Harrier-flygplanen fördelades mellan dessa.¹⁷⁶

Hangarfartygens överlevnad och att hålla dem onåbara för ett argentinskt anfall med Exocet-robotar var väsentligt under hela kriget. Utan hangarfartygen hade britterna förlorat all förmåga till jaktskydd och markattack.¹⁷⁷ Woodward höll därför hangarfartygen långt österut och efter förlusten av *Atlantic Conveyor* placerades de sällan närmare San Carlos än 200 sjömil.¹⁷⁸

Hur långt österut hangarfartygen placerades var en avvägning mellan skydd och kraftsamling i form av hur lång tid Sea Harrier-flygplanen kunde vara i luften och ge skydd genom att anfalla fiendens flygplan.¹⁷⁹ Även om skyddet av hangarfartygen inte kan sägas vara spridning av flygplanen var det ett sätt att undvika förluster av de begränsade resurserna, vilket också beskrivs i UM.

Först efter landstigningen på Falklandsöarna kunde britterna etablera en främre operationsbas vid San Carlos och därmed sprida flygplanen från hangarfartygen.¹⁸⁰ Den främre operationsbasen kunde verka som ett främre "beredskapsdäck" för jaktflygplan vilket gjorde att hangarfartygsgruppen kunde flyttas längre ut från risken att anfallas med Exocet-robotar.¹⁸¹

Det enda tydliga exemplet på kraftsamling av luftstridskrafterna som har återfunnits är den som skedde när luftstriderna över Falklandsöarna började den 1 maj med att ett ensamt Vulcan släppte 21 stycken 454 kg-bomber mot flygfältet utanför Port Stanley.¹⁸²

---

¹⁷⁶ Reumkens 2013, s. 21.

¹⁷⁷ Moore & Woodward 1983, s. 31.

¹⁷⁸ Hastings & Jenkins 2005, s. 144, 177, 211 & 286.

¹⁷⁹ Freedman 2010, s. 160.

¹⁸⁰ Reumkens 2013, s. 25.

¹⁸¹ Moore & Woodward 1983, s. 31.

¹⁸² Dildy & Calcaterra 2017, s. 46.

Anfallet följdes upp med att samtliga tolv Sea Harrier från *Hermes* attackerade flygfälten i Port Stanley och Goose Green.¹⁸³

Kraftsamlingen i det initiala anfallet förklarades av Woodward med att det fanns en vilja att tidigt ge en kraftdemonstration och visa på den uttalade beslutsamheten för att befria Falklandsöarna.¹⁸⁴

Då flygplanen under större delen av kriget var samlade på de båda hangarfartygen och endast ett tydligt exempel på kraftsamling har kunnat återfinnas i källmaterialet bedöms spridning och kraftsamling ha haft en låg förekomst och en liten påverkan under Falklandskriget.

4.7 Anfall mot sårbara militära mål

Den vikt som Storbritannien lade vid att enbart anfälla legitima militära mål för att inte provocera världssamfundet och tappa omvärldens viktiga stöd visades tydligt vid flera tillfällen. Woodward begärde tillstånd att skjuta ned de argentinska Boeing 707:or som skuggade expeditionstyrkan när denna seglade söderut. Då flygplanen inte utgjorde något direkt hot mot styrkan avslogs begäran med hänvisning till att det kunde skada Storbritanniens sak.¹⁸⁵ Senare under kriget övervägdes anfall mot baser på det argentinska fastlandet med Vulcan-flygplan men även dessa förkastades då baserna inte ansågs vara legitima mål och att anfälla dem skulle ligga utanför den rätt till självförsvar som FN-stadgans artikel 51 medgav.¹⁸⁶ Detta beslut grundade sig även i en rädsla för att det skulle uppfattas som politiskt provokativt.¹⁸⁷

Ett undantag avseende instruktionerna för eldöppnande som gjordes var när krigskabinettet bedömde att kryssaren *General Belgrano* var ett militärt mål, trots att det befann sig utanför den maritima undantagszonen som Storbritannien hade upprättat runt Falklandsöarna. Efter diskussioner i krigskabinettet tilläts atomubåten *Conqueror* anfälla *General Belgrano*. Fartyget träffades av två torpeder och sjönk vilket resulterade i att drygt 300 av besättningsmännen omkom.¹⁸⁸

---

¹⁸³ Freedman 2010, s. 164.

¹⁸⁴ Moore & Woodward 1983, s. 27.

¹⁸⁵ Hastings & Jenkins 2005, s. 153.

¹⁸⁶ Hastings & Jenkins 2005, s. 200.

¹⁸⁷ Freedman 2010, s. 164.

¹⁸⁸ Hastings & Jenkins 2005, s. 181–184.

Sänkningen skakade om den internationella opinionen vilket kunde ha äventyrat Storbritanniens stöd från sina allierade. Italien och Irland yrkade på att europeiska sanktioner mot Argentina skulle hävas när de löpte ut den 17 maj, vilket dock inte skedde.¹⁸⁹ Samtidigt fick det effekten att den argentinska flottan blev medveten om sin egen sårbarhet och knappt lämnade hamn efter händelsen.¹⁹⁰

Falklandskriget är fyllt av exempel där framförallt Sea Harrier, men även luftvärn, gång på gång framgångsrikt anföll och sköt ned argentinskt flyg.¹⁹¹ Redan den 1 maj sköt Sea Harrier ned två Mirage III.¹⁹² Den sista luftstriden skedde den 8 juni då en rote Sea Harrier sköt ned tre A-4 Skyhawk.¹⁹³ Sea Harrier beväpnade med AIM-9L Sidewinder visade sig prestera mycket väl och var extremt effektiva mot Argentinas flygplan.¹⁹⁴ Totalt stod Sea Harrier för 31 av de 109 argentinska flygplan och helikoptrar som förstördes under konflikten.¹⁹⁵

Samtidigt som Sea Harrier var framgångsrik i luftstriderna var de välutbildade brittiska piloterna noga med att inte utsätta sig för onödiga risker. Tidigt under luftkriget undvek Sea Harrier-piloterna att anfälla Mirage III-flygplan som kom på hög höjd då piloterna visste att Miragen hade en fördel mot Sea Harriern på den höjden och därmed inte utgjorde ett sårbart mål.¹⁹⁶

Sea Harrier användes även för att anfälla fartyg vilket sänkandet av *Narwal*, se 4.5, är ett exempel på.¹⁹⁷

Under hela kriget var det tydligt att Storbritannien prioriterade att anfälla militära mål och var noga med att inte anfälla icke militära mål. Att britterna minimerade sina egna förluster samtidigt som argentinskt flyg ständigt sköts ned ledde till att kostnaden för Argentina slutligen blev för hög. Anfäll mot sårbara militära mål bedöms därför ha haft en hög förekomst och en stor påverkan under Falklandskriget.

---

¹⁸⁹ Hastings & Jenkins 2005, s. 202–203.

¹⁹⁰ Freedman 2010, s. 163.

¹⁹¹ Dildy & Calcaterra 2017, s. 52–65 & 74.

¹⁹² Hastings & Jenkins 2005, s. 179.

¹⁹³ Dildy & Calcaterra 2017, s. 71.

¹⁹⁴ Freedman 2010, s. 168.

¹⁹⁵ Hastings & Jenkins 2005, s. 287.

¹⁹⁶ Chant 2001, s. 44.

¹⁹⁷ Chant 2001, s. 58.

5 Resultat och Diskussion

5.1 Resultat

Analysen av Storbritanniens användande av luftmakt under Falklandskriget visar att Storbritannien agerade väl i fem av UM:s sex faktorer, se Tabell 5, vilket talar för att Storbritannien enligt UM sannolikt skulle vinna kriget.

Kreativitet användes i stor omfattning både genom modifiering av och nytt sätt att använda befintlig materiel, snabbtinförande av ny materiel, ny taktik och okonventionella idéer.

Självförsörjande och externt stöd samverkade för att skapa förutsättningar för Storbritannien att ha rätten att försvara sig och möjligheten att göra det. Storbritannien lyckades här bättre än Argentina då FN, USA, OAS och Europa samtliga stödde britterna.

Engagemanget för kriget var starkt över tiden från politiken och från allmänheten. Så starkt att förluster som motsvarade drygt tio procent av befolkningen på Falklandsöarna accepterades.

Storbritannien använde sig av många olika metoder för underrättelseinhämtning och därigenom skapades ett gott underrättelseläge. Vissa av metoderna som att använda atomubåtar för att förvarna när argentinska flygplan startade får anses vara kreativa.

Spridning och kraftsamling är den faktor där Storbritannien inte agerade på det sätt som UM förespråkar. Samtidigt fanns inte förutsättningarna för att nyttja spridning i och med att flygstridskrafterna opererade från hangarfartyg som en konsekvens av den geografiska aspekten. Det kan konstateras att Argentina misslyckades med att utnyttja bristen på spridning då de inte lyckades sänka något hangarfartyg.

Att Storbritannien agerade i enlighet med faktorn anfall mot sårbara militära mål var tydligt under hela kriget. Genom att över tiden nå små framgångar i luftstriderna samtidigt som de egna förlusterna var små höjdes sakta kostnaden för kriget för Argentina tills den till slut blev för hög och Argentina tvingades att kapitulera.

Tabell 5 – Sammanställning av förekomst och påverkan

Faktor	Förekomst	Påverkan
Kreativitet	Hög	Stor
Självförsörjande & externt stöd	Hög	Stor
Engagemang	Hög	Stor
Underrättelser	Hög	Stor
Spridning & kraftsamling	Låg	Liten
Anfall mot sårbara militära mål	Hög	Stor

Resultatet visar att Storbritannien sammanvägt lyckades väl med UM:s tre utmaningar, se 2.2. Storbritannien genomförde sitt eget mål att befria Falklandsöarna samtidigt som man genom att ständigt möta och nå framgång mot de argentinska flyganfallen förhindrade att Argentina uppnådde sina mål och genom många små framgångar över tid höjdes kostnaden för den argentinska invasionen till den nivå att Argentina slutligen kapitulerade. Samtidigt lyckades inte Argentina, trots vissa framgångar i att sänka brittiska fartyg, höja kostnaden för Storbritannien över vad britterna kunde tolerera.

5.2 Diskussion

Faktorerna i UM samverkade på många sätt för Storbritannien under Falklandskriget. Självförsörjande och externt stöd ihop med engagemang och underrättelser var grunden för operationen och möjliggjorde agerande enligt de övriga faktorerna. Kreativitet, spridning och kraftsamling samt anfall mot sårbara militära mål samverkade utifrån denna grund för att uppnå resultat mot Argentina. Kreativitet ledde till att underrättelser inhämtades som möjliggjorde att sårbara militära mål hittades och kunde anfallas. Anfallen möjliggjordes av kreativitet, självförsörjande och ibland spridning och kraftsamling.

Även om spridning och kraftsamling inte användes i någon större utsträckning hade skyddet av hangarfartygen en stor indirekt effekt. Troligen hade förlusten av ett hangarfartyg fått stor påverkan på engagemanget från Storbritannien. Detsamma antas gälla för den oväntade effekten av USA:s stöd att Argentina inte lyckades aptera sina bomber så att fler detonerade. Hade fler av dem detonerat hade det troligen lett till fler förlorade liv och fartyg. Möjligen hade det varit tillräckligt om Argentina hade lyckats i ett

av dessa exempel för att få Storbritannien att dra sig ur kriget. Hade Argentina lyckats med båda hade sannolikheten för ett brittiskt tillbakadragande ytterligare ökat.

Falklandskriget är ett exempel där Goliat blev David, vilket ledde till andra utmaningar än Storbritannien var förberedda för. Resultatet för studien visar på att Storbritannien genom kreativitet och engagemang lyckades väl med att anpassa sig till de nya utmaningarna.

Då Storbritannien inte är en småstat hade britterna större resurser för logistik än en normal småstat, vilket kan ha haft viss påverkan på operationen. Samtidigt gjorde avståndet mellan Storbritannien och Falklandsöarna att logistiken var en stor utmaning. Trots sin storlek var Storbritannien beroende av stöd från USA för att lyckas i kriget. Troligen kommer småstaten alltid vara beroende av externt stöd för att lyckas mot Goliat, vilket även visas i Ukrainakriget.¹⁹⁸

Att bedöma förekomsten av och påverkan av underrättelser är svårt då underrättelser oftast hålls hemliga. Bedömningen i analysen är därmed främst baserad på att Storbritannien använde sig av många olika metoder för underrättelseinhämtning. Hur bra dessa underrättelser faktiskt var är svårare att uttala sig om då exempel på enskilda underrättelser som haft stor vikt för enskilda operationer inte har kunnat återfinnas i källmaterialet.

UM argumenterar för att anfall mot illegitima mål kan vända världssopinionen mot småstaten. Detta visade sig i Falklandskriget när Storbritannien sänkte *General Belgrano*, trots att fartyget var ett legitimt militärt mål.

Två upptäckter i källmaterialet var överraskande:

Resultatet i anfall mot sårbara militära mål visar på vikten av luftvärn. Luftvärn framhålls inte explicit i UM även om det är en del av luftstridskrafterna. Resultat kom därför som en överraskning men faller inom ramen för UM. Samtidigt borde resultatet inte förvånat baserat på den vikt luftvärn historiskt har haft för luftförsvar och har än idag i Ukraina.¹⁹⁹

---

¹⁹⁸ Försvarsdepartementet 2024, s. 64–65.

¹⁹⁹ Försvarsdepartementet 2024, s. 72–73.

Den andra upptäckten i källmaterialet faller utanför UM men hade ändå påverkan på utfallet av kriget: Den påverkan som den kvalitativa fördelen som välutbildade piloter i Sea Harrier i kombination med AIM-9L innebar i luftkriget. Detta tyder på att hög kvalitet på utbildning, materielsystem och beväpning till del kan kompensera för numerärt underläge.

Valet att avgränsa studien till att fokusera på den segrande parten i konflikten har påverkat resultatets kvalitet genom att studien främst kan besvara hur väl Storbritannien agerade men endast i begränsad omfattning hur det stod sig relativt Argentina. Avgränsningen gjordes utifrån svårigheten att hitta källmaterial med ett argentinskt perspektiv på kriget. Bristen på bra källmaterial ur ett argentinskt perspektiv bekräftas av Dildy och Calcaterra som samtidigt antyder att sådant finns men främst på spanska.²⁰⁰ Att genomföra studien från båda perspektiven var därmed inte möjligt med hänsyn till tids-, språk- och tillgänglighetsskäl men hade resulterat i en helt annan studie.

---

²⁰⁰ Dildy & Calcaterra 2017, s. 78–79.

6 Slutsatser

Storbritanniens agerande och framgångar relativt Argentina under Falklandskriget stärker UM:s förklaringskraft av att sannolikheten för framgång ökar om småstaten agerar väl enligt faktorerna i UM när den möter en numerärt överlägsen motståndare.

Faktorerna i UM samverkade för Storbritannien i Falklandskriget och förstärkte på många sätt varandra. Samtidigt framgår att småstaten inte måste agera väl i samtliga faktorer för att nå framgång, förutsatt att motståndaren förnekas att utnyttja svagheter.

Faktorn som hade störst påverkan i Falklandskriget var externt stöd då Storbritanniens framgång i faktorn med automatik ledde till att Argentina misslyckades med att få omvärldens stöd.

Vidare kan det vara en svår balansakt för småstaten att avgöra hur den ska agera enligt faktorerna och ibland är det tillfälligheter som felaktigt aptrade bomber som blir avgörande.

Utöver de faktorer som UM tydligt framhåller var luftvärn en bidragande anledning till framgången i Falklandskriget.

Slutligen tyder Falklandskriget på att kvaliteten på utbildning, materielsystem och beväpning kan kompensera för ett numerärt underläge.

6.1 Besvarande av frågeställningen

”Vilken förklaringskraft har en modern luftmaktsteori med relevans för småstaten i ett scenario där en småstat anfalls av en numerärt överlägsen motståndare?”

Utifrån resultatet av analysen kan det konstateras att den moderna luftmaktsteorin The Underdog's Model har en hög förklaringskraft på utfallet av Falklandskriget där de brittiska Falklandsöarna anfölls av Argentina. De argentinska flygstridskrafterna var numerärt överlägsna britternas i operationsområdet men genom att Storbritannien agerade väl enligt fem av UM:s sex faktorer lyckades Storbritannien ändå segra i kriget.

6.2 Fortsatt forskning

Fortsatt forskning kring UM behövs för att bygga vidare med ytterligare empiri från fler konflikter, från Falklandskriget fram till idag, där båda parter har använt luftmakt.

För att bekräfta att kvalitet kan vara en kompensation för kvantitet och hur mycket kvalitet kan kompensera för kvantitet behöver fortsatt forskning genomföras. Det skulle kunna leda till att UM behöver utökas för att ta hänsyn till kvaliteten på luftstridskrafterna eller leda till nya teorier.

Ytterligare forskning i syfte att utveckla fler luftmaktsteorier med ett småstatsperspektiv behövs för att väga upp den obalans avseende luftmaktsteorier som råder idag, se Figur 2.

7 Referenser

ALLEA, *Den europeiska kodexen för forskningens integritet, reviderad utgåva (svenska)* (Berlin: ALLEA, 2023).

Arve, Sten, "Air Power Considerations for a Small State", *Air Power: Journal och Air Power and Space Studies* 18:2 (2023), s. 137–167.

Braybrook, Roy, *Battle for the Falklands (3): Air forces* (London: Osprey Pub., 1982).

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 3. uppl. (Stockholm: Liber, 2018).

Chant, Christopher, *Air war in the Falklands 1982* (Oxford: Osprey Aviation, 2001).

Clarke, Shaun, *Strategy, Air Strike and Small Nations* (Fairbairn: Aerospace Centre, 2001).

Corum, James, "Argentine airpower in the Falklands War", *Air & Space Power Journal* 16:3 (2002), s. 59–77.

Dildy, Doug & Calcaterra, Pablo, *Sea Harrier FRS 1 vs Mirage III/Dagger* (Oxford: Osprey Publishing, 2017).

Douhet, Giulio, *The Command of the Air* (Tuscaloosa: University of Alabama Press, 2009).

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan*, 5:8 uppl. (Stockholm: Wolters Kluwer, 2017).

Flight International, *World Air Forces 2024* (2024).

Försvarsdepartementet, *Stärkt försvarsförmåga, Sverige som allierad (Ds 2024:6)* (Stockholm: 2024).

Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin - MSD 22* (Stockholm: Försvarsmakten, 2022).

Försvarsmakten, *Reglemente Taktik för luftoperationer - TR LuftOp 2017* (Stockholm: Försvarsmakten, 2017).

Försvarsmakten, *Så växer Försvarsmakten*, 2020,

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2020/12/sa-vaxer-forsvarsmakten/>
[hämtad 2024-08-12].

Freedman, Lawrence, "Air Power And The Falklands, 1982", i *A History of Air Warfare*, red. John Olsen (Washington, D.C: Potomac Books, 2010), s. 157–174.

Gray, Colin, "Airpower Theory", i *Airpower reborn*, red. John Olsen (Annapolis: Naval Institute Press, 2015), s. 160–184.

Hastings, Max & Jenkins, Simon, *Slaget om Falklandsöarna* (Viken: Replik, 2005).

Hoiback, Harald, *Understanding military doctrine* (Abingdon: Routledge, 2013).

Horowitz, Michael & Reiter, Dan, "When Does Aerial Bombing Work?", *The Journal of conflict resolution* 45:2 (2001), s. 147–173.

Meilinger, Phillip, "Air Power Theory", i *Routledge Handbook of Air Power*, red. John Olsen (Abingdon: Routledge, 2018), s. 35–45.

Meilinger, Phillip, *Airmen and Air Theory* (2001).

Meilinger, Phillip, *Airwar: Theory and Practice* (New York: Routledge, 2003).

Meilinger, Phillip, "Strategy, Air Strike and Small Nations", *Air & space power journal* 14:3 (2000), s. 119–120.

Moore, Jeremy & Woodward, John, "The Falklands Experience", *The RUSI journal* 128:1 (1983), s. 25–32.

Mueller, Karl, *Air Power* (RAND Corporation, 2010).

Mueller, Karl, "Strategies of coercion: Denial, punishment, and the future of air power", *Security studies* 7:3 (1998), s. 182–228.

Nationalencyklopedin, *Falklandskriget*, 2024a,
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/falklandskriget> [hämtad 2024-09-18].

Nationalencyklopedin, *flygvapnet*, 2024b,
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/flygvapnet> [hämtad 2024-08-12].

Nationalencyklopedin, *Wilbur Wright*, 2024c,

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/wilbur-wright> [hämtad 2024-08-08].

NATO, *Collective defence and Article 5*, 2023a,

https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm [hämtad 2024-08-13].

NATO, *Resilience, civil preparedness and Article 3*, 2024,

https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm [hämtad 2024-08-19].

NATO, *The North Atlantic Treaty*, 2023b,

https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm [hämtad 2024-08-20].

Olsen, John, *Air Power 2000* (Institut for Forsvarsstudier, 2002).

Olsen, John, "Warden Revisited: The Pursuit of Victory Through Air Power", *Air power history* 64:4 (2017), s. 39–53.

Pape, Robert, *Bombing to Win* (Ithaca: Cornell University Press, 1996).

Pashakhanlou, Arash, *E-post [2024-09-18]*, 2024.

Pashakhanlou, Arash, "The Underdog's Model: A Theory of Asymmetric Airpower", *Air & space power journal* 35:4 (2021), s. 6–22.

Regeringen, *Sveriges och Natos historia*, 2024, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-i-nato/sveriges-och-natos-historia/> [hämtad 2024-08-12].

Reumkens, Brock, "Aerial Warfare and Maritime Expeditionary Operations: Naval Aviation Versus Land-Based Air Power in the 1982 Falklands War", *Journal of military and strategic studies* 15:1 (2013), s. 1–36.

Warden, John, "Success in modern war: A response to Robert Pape's bombing to win", *Security studies* 7:2 (1997), s. 172–190.

Warden, John, *The Air Campaign: Planning for Combat* (Washington, D.C: National Defense University Press, 1988).

Warden, John, "The enemy as a system", *Airpower Journal* IX, No. 1:Spring 1995 (1995).

Yin, Robert, *Fallstudier: design och genomförande* (Malmö: Liber, 2007).